

130. Tiistaina 2 päivänä marraskuuta 1993

kello 16.25

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi lihan tarkastuslain muuttamisesta 3808

Hallituksen esitys n:o 163
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994 3810

Hallituksen esitys n:o 161
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

3) Ehdotus laiksi valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamisesta 3811

Hallituksen esitys n:o 221
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 17

4) Ehdotus laiksi merilain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 230
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

5) Ehdotukset laeiksi sokerilain 5 §:n, kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain 3 §:n sekä kotimaisesta öljykasvi-
tuotannosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 3811

Hallituksen esitys n:o 229
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

6) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 170
Toivomusaloitteet n:ot 1160, 1415/1991 vp
sekä 305/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

7) Ehdotukset lääkinnällistä pelastustoimintaa ja sairaankuljetusta koskeviksi laeiksi 3812

Hallituksen esitys n:o 186
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

8) Ehdotus laiksi oikeusturvavakuutuksen sopimusehdoista „

Hallituksen esitys n:o 137
Talousvaliokunnan mietintö n:o 32

9) Ehdotukset laeiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja vakuutusyhtiön toimilupamaksusta „

Hallituksen esitys n:o 184
Talousvaliokunnan mietintö n:o 33

S.

S.

„

„

„

„

	S.		S.
10) Ehdotus laiksi alustoimitusten ra-		21) Hallituksen esitys n:o 267 laiksi tal-	
hoitukseen myönnettävästä korkotuesta		lettajien saamista turvaamisesta säästö-	
annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta	3812	kassatoimintaa harjoittavassa osuuskun-	3818
Hallituksen esitys n:o 165		nassa	
Talousvaliokunnan mietintö n:o 34			
E s i t e l l ä ä n :			
11) Hallituksen esitys n:o 253 laiksi tasa-		Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.	
vallan presidentin palkkiosta	„		
12) Hallituksen esitys n:o 254 laiksi tasa-		Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi	
vallan presidentin eläkeoikeudesta	3816	ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-	
13) Hallituksen esitys n:o 257 laiksi Met-		tuntoon.	
sähallituksesta	„	Täsisistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Turu-	
14) Hallituksen esitys n:o 258 laiksi Il-		nen.	
mailulaitoksesta annetun lain 11 §:n ku-	„		
moamisesta		Päiväjärjestyksessä olevat asiat:	
15) Hallituksen esitys n:o 259 laiksi vä-		1) Ehdotus laiksi lihan tarkastuslain muuttamisesta	
hittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden lii-	„		
keajasta annetun lain muuttamisesta		Toinen käsittely	
16) Hallituksen esitys n:o 260 laiksi vien-		Hallituksen esitys n:o 163	
titakuulain 3 §:n muuttamisesta	„	Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17	
17) Hallituksen esitys n:o 261 laiksi ym-			
päristönsuojelua edistäviin investointeihin	„	Toinen varapuhemies: Käsittelyn	
myönnettävistä valtiontakauksista ja vien-		pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan	
titakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muutta-	„	mietintö n:o 17. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskes-	
misesta		kustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen	
18) Hallituksen esitys n:o 262 laiksi lai-		yksityiskohtaiseen käsittelyyn.	
vanrakennus- tai laivanvarustamotoimin-	„	Yleiskeskustelu:	
taa harjoittaville yrityksille myönnettävis-		Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies!	
tä valtiontakauksista annetun lain 5 §:n	„	Olen yhdessä ed. Heikki Rinteen kanssa jättä-	
muuttamisesta		nyt tähän mietintöön vastalauseen, joka ei si-	
19) Hallituksen esitys n:o 265 laiksi työ-		nänsä johda mihinkään toimenpiteeseen tässä	
terveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettä-	„	salissa, mutta vastalauseeseen sisältyy paljon	
vien avosairaanhoidon lääkäripalvelujen		periaatteellisesti merkittävää meidän kahden	
väliaikaisesta vuosimaksusta ja laiksi sai-	„	mielestä. Itse lihan tarkastuslaki on tulossa	
rausvakuutuslain 29 a §:n väliaikaisesta		kokonaisuudistukseen vuoden sisällä, joten sii-	
muuttamisesta	„	nä yhteydessä tapahtunee aika perusteellista re-	
20) Hallituksen esitys n:o 266 laiksi		vidointia lain osalta.	
luonnonsuojelulain 5 a §:n kumoamisesta	„	Valiokuntakäsittelyn loppuvaiheessa joiden-	
		kin valiokunnan jäsenten tietoisuuteen oli tullut	
		teknillisen tarkastuksen komitea 91:n mietintö ja	
		sen sisältämä ehdotus, jonka mukaan päteviksi	
		todetuille yksityisille eläinlääkäreille voitaisiin	
		osoittaa lihan tarkastustoimintaa. Siinä yhteydes-	

sä kiinnitetään EY-lainsäädännön nykytilanteeseen huomiota, ja valiokunta jopa aika reippaasti lähti samaan kelkkaan mukaan, ja sen mukaan näin pitäisi menetellä täälläkin.

Ensinnäkin mikä koskee EY-lainsäädäntöä, niin siellä tämä asia on erittäin vaikean eläintautitilanteen vuoksi hyvin veitsenterällä ja on hyvin todennäköistä, että siellä kehitys menee juuri päinvastaiseen suuntaan kuin tässä on odotettu. Toisaalta minä ymmärrän sen, että tuottajasiipeä edustavat valiokunnan jäsenet haluavat tietysti mahdollisimman joustavaksi lihintarkastusmenettelyn, ja myös sen, että kustannuksia alennettaisiin. Erikoisen merkittävää se olisi lihan suoramyyntissä. Kyllä minä nämä ymmärrän.

Arvoisa puhemies! Mitalin toisella puolella mielestämme tässä on kaksi erittäin tärkeää asiaa, jotka saattavat nämä sinänsä kauniit pyrkimykset kääntää pääläelleen, ja ne ovat kuluttajansuojia ja tuottajansuojia. Kuluttajansuojan osalta meillä on eurooppalaisessa katsannossa hyvin tuore ja valaiseva esimerkki. Englannissa ns. hullun lehmän tauti johti erittäin voimakkaaseen reaktioon kuluttajien taholta. Se johti siihen, että Englannista tuotettu liha ei kelvannut johonkin aikaan ollenkaan kuluttajille, vaan lihaa ruvettiin tuomaan Ranskasta. Tämä tietysti aiheutti erinomaisen vaikean tilanteen. Se aiheutti myös luottamusongelman sen suhteen, luotetaanko englantilaisen lihintarkastuksen tasoon vai ei, ja voidaanko olla varmoja, että jos tällainen epidemia maassa on, niin sitä lihaa, jota siellä tuotetaan, voidaan käyttää ihmisravinnoksi. Tähän sisältyy hyvin paljon tunnepitoisia pelkotiloja, jotka helposti vielä provosoituvat ihmisten keskustellessa toistensa kanssa. Toisin sanoen tämän taustalla on, että jos ollaan täysin vakuuttuneita lihintarkastustoiminnan oikeellisuudesta — on siis sellainen mielikuva — niin silloin se kestää hullun lehmän tauti-tapauksetkin. Mutta jos on vähänkään epäilystä, että tarkastuksessa on vippeliä, niin se ei sitä kestäkään. Siitä on seurauksena, että luottamus hyvin herkästi menee, se provosoi itse itsensä negatiiviseen suuntaan, ja siitä on hyvin kohtalokkaat seuraukset.

Arvoisa puhemies! Tällä mitalilla on toinenkin puoli ja se on tuottajan puoli. Se tarkoittaa, että tuottajan, joka myy lihansa kauppaan, täytyy voida luottaa siihen, että tarkastus on oikein suoritettu. Tarkastustilanne voi olla sellainenkin, että tarkastava eläinlääkäri raakkaa lihaerän ja määrää sen hävitettäväksi. Tällöin tietysti voi teoriassa olla myös mahdollista, että syntyy virhe. Silloin täytyy voida olla mahdollista valittaa

tapauksesta, siis pitää olla menettely siltä varalta, että aihetta valittamiseen on.

Kun tässä yhteydessä on näin monta erilaista näkökohtaa, jotka kaikki edellyttävät toisaalta lainsäädäntöä ja toisaalta erikoisesti eläinlääkärin kannalta vakuutusjärjestelmää, niin että riskin voi kantaa, niin silloin mielestäni ei pidä heitellä kaikenlaisia lausumia, niin kuin valiokunnan enemmistö tässä yhteydessä teki. Asia on tällä hetkellä pelkällä periaatteellisella keskustelutasolla, ja sen takia ei ole mitään aihetta äänestystä eduskuntaa tässä yhteydessä. Mutta tärkeätä on, että osoitamme sen, että olemme valppaina näissä asioissa ja arvioimme asioita hyvin monipuolisesti eikä vain sillä tavalla, että ne hui-taisuina menevät eteenpäin.

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisen kanssa olen tismalleen samaa mieltä, että kasvi- ja eläintaudit, ja tässä tapauksessa kun on lihintarkastuksesta kysymys, eläintaudit, ovat erittäin tärkeitä asioita. Ja erityisesti ne ovat tärkeitä myös kuluttajien kannalta. Jos jostakin asiasta valiokunta on ollut EY-jäsenyysneuvottelutavoitteita asetettaessa yksimielinen, niin tämä on ollut se sektori. Siinä nimenomaan on haluttu ja halutaan jatkossakin turvata Suomen hyvä nykyinen taso.

Arvoisa puhemies! Yleensäkin se, että lihintarkastuslakia ollaan muuttamassa johtuu siitä, että valtion eläinlääketieteellinen laitos ja valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos yhdistyivät tämän vuoden alusta. Nyt meillä on käsiteltävänä hallituksen esitys nimenomaan tämän yhdistämisen aiheuttamista muutoksista lihintarkastuslakiin. Asiaa valtioneuvostossa käsiteltäessä raha-asiainvaliokunnassa on jätetty ponsi, jossa todetaan, että puoltaessaan ehdotusta raha-asiainvaliokunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö ryhtyy tutkimaan mahdollisuuksia soveltaa teknillisen tarkastuksen komitea 91:n esittämiä periaatteita lihintarkastukseen. Perusteluna todetaan, että komitea on esittänyt tarkastustoiminnan erottamista viranomais-toiminnasta, jolloin se tekisi mahdolliseksi myös päteviksi todetuille yksityisille eläinlääkäreille tarkastustoiminnan harjoittamisen. EY-säännökset mahdollistavat toiminnan järjestämisen myös muuna kuin viranomaisen itsensä harjoittamana toimintana.

Se, että tämä asia nyt todella löytyy valiokunnan mietinnöstä sivulta 2, pitkälti pohjautuu tähän raha-asiainvaliokunnan käsittelyyn. Itse olisin ainakin erittäin halukas selvittämään, onko todella mahdollista löytää järjestelmä, jossa il-

man kunnallista byrokratiaa, kunnallista terveydenhuoltojärjestelmää tietyn pätevyyden omaavilla yksityisillä eläinlääkäreillä olisi tämän tarkastustoimen harjoittamismahdollisuus. Totta kai silloin pitää myös tällaisella eläinlääkärillä olla velvollisuus pitää suoritetuista tarkastuksista pöytäkirjaa ja sitä kautta myös, jos on hylkäystapaus kyseessä, niin hylkäyksestä toimittaa myös asianomaiselle eläimen omistajalle päätös.

Itse olisin valmis tämän asian selvittämään, mutta en suinkaan lähde siitä, että jos tämän järjestelmän toisena puolena on vaarana ajautua siihen tilanteeseen, että meillä terveyden suojele ja sitä kautta kuluttajansuojele vaarantuu, niin ei toki sellaiseen järjestelmään pidä mennä. Toisaalta voidaan ajatella, että eihän se tätä järjestelmää yhtään enempää varmenna, jos eläinlääkäri tulee kunnallisen terveyslautakunnan alaisuudesta tarkastamaan kuin se, että hän tulisi tällaisena ammatinharjoittajana, joka toimisi kuitenkin tiettyjen lakien ja normien mukaan ja tietyn pätevyyden omaavana.

Siinä mielessä pidän ihan hyvänä, että tästä asiasta valiokunnan mietinnössä nyt on kirjattu kannanotto. Tämä kaikki, niin kuin totesin, lähti liikkeelle siitä, että valtiovarainministeriön toimesta raha-asiainvaliokunnan käsittelyssä tällainen ponsi tähän asiaan on kirjattu. Tällä nimittäin pyritään kustannusten alentamiseen. Mutta toki sen ei pidä tapahtua niin, että siitä terveyden suojele vaarantuu.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Tämä on mielenkiintoinen pykälä ja varmasti ihan kannatettava lähinnä siitä syystä, että suoritettavista maksuista määrää kunta. Toivon mukaan kunnat nyt ymmärtävät, mitä tämä pykälä tarkoittaa, ettei käy niin kuin kiinteistöveron osalta, jossa lain perusteluissa muistamani mukaan todettiin, että se tarkoittaa nimenomaan sitä rahamäärää, mikä poistuu niitten neljän veron osalta. Nythän kunnat käyttävät kiinteistöveroa fiskaalisiin tarkoituksiin. Kun tietää kuntien heikon taloudellisen tilanteen, niin täytyy vain toivoa, että nimenomaan nyt kun kunnille annetaan valtuus päättää näistä maksuista, niin todella pitäydään tässä 15 §:n 2 momentin sanamuodossa, että ne voidaan määrätä enintään sellaisiksi, että ne vastaavat tämän tarkastuksen järjestämisestä kunnalle aiheutuvia kustannuksia. Tämä vaara tietysti piilee tällaisena aikana.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttilalle toteaisin, että hyväksyn ilman

muuta ajatuksen siitä, että kustannuksia alennetaan. Se on ihan okei. Mutta nyt vaan on kysymys siitä, alentuvatko ne todellisuudessa, siis ensinnäkin vakuutusmaksujen kautta. Johtaako se siihen, että ne alenevat, ja sitten jos tapahtuu jotakin, olivatko ne todella alentuneet pitkällä aikavälillä, jos luottamus menee? Nyt tietysti ed. S-L. Anttila sanoo minulle vastaukseksi, että niin niin, mutta voiko kunnallinen instituutio olla parempi. Minä arvelen sen Englannin esimerkin valossa, että se on institutionaalinen vakuus, kun tällainen tarkastustoiminta on yhteiskunnan toimintaa. Minä pahoin pelkään, että jos se sama toiminta on yksityistä yritystoimintaa, niin siinä helposti käy niin, että siinä nokitaan asianomaiset maan rakoon. Se on silloin sen elinkeinon menettäminen. Eli siinä suhteessa minä olen tämän ankaramman linjan kannalla pitkällä aikavälillä arvioiden tätä tilannetta ja ottaen Englannin esimerkin huomioon.

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackan huoleen siitä, millä tavalla kunnat maksut määräävät: Sitä varten nimenomaan valiokunnassa, kun tätä pykälää muutettiin, 15 §:ään lisättiin se, että maksut voidaan määrätä enintään sellaisiksi, että ne vastaavat lihan tarkastuksen järjestämisestä kunnalle aiheutuvia kustannuksia. Totta kai on aina mahdollisuus laskea, että silloin ei tulla siihen tilanteeseen, että niitä käytetään kunnan budjetin yleiskatteena. Tämä on nimenomaan se raja, joka on lakiin kirjattu. Minä luotan siihen, että laki silloin toimii.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4, 5, 10, 15, 17 ja 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 161
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Tässä lakiehdotuksessa ehdotetaan, että liikevaihtoveron tuotosta ja loppuvuodesta, jos arvonlisävero hyväksytään, arvonlisäveron tuotosta käytetään yhteensä 1 800 miljoonaa markkaa Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi ensi vuonna.

Kun liikevaihtoveron tuottoa käytetään kansaneläke-etuuksien ja toisaalta sairausvakuutus-etuuksien turvaamiseen, niin se tarkoittaa, että vienti ei osallistu tähän maksuun, koska vientihän ei maksa liikevaihtoveroa. No, toisaalta positiivisena puolena voidaan tietysti pitää, että tuonnista maksetaan liikevaihtoveroa, ja näin ollen tuonti osallistuu tähän. Siltä osin tätä voidaan pitää positiivisena. Mutta jos ajatellaan asiaa eteenpäin, kuka maksaa liikevaihtoveron niin kotimaassa valmistetuista tuotteista kuin ulkomailla valmistetuista tuotteista, niin viime kädessä sen maksavat kuluttajat. Keitä taas liikevaihtovero rasittaa suhteellisesti eniten? Se rasittaa eniten pienituloisia ihmisiä. Tässä mielessä tätä liikevaihtoveroa ei voi pitää hyvänä ratkaisuna Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa lausunnossa toteaa, että Kelan pysyvä rahoitus on turvattava. Mutta tämä esitys ei vie sitä eteenpäin.

Tämä liittyy siihen, mitä puhuin jo työttömyysvakuutusmaksuista. Sosiaaliturvan rahoitus pitäisi saada kerta kaikkiaan nopeasti uudistetuksi eikä niin, että käytetään paloittelien tällaisia erilaisia keinoja ja usein juuri sellaisia, jotka rasittavat eniten pienituloisia. Porrastettu maksu vakuutetuillekin, niin että suurituloiset maksavat enemmän, olisi oikeampi ratkaisu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 221
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 17

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi merilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 230
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi sokerilain 5 §:n, kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain 3 §:n sekä kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 229
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 170
Toivomusaloitteet n:ot 1160, 1415/1991 vp sekä 305/1992 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö n:o 32

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö n:o 32.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset lääkinällistä pelastustoimintaa ja sairaankuljetusta koskeviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 186
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi oikeusturvavakuutuksen sopimusehdoista

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 137
Talousvaliokunnan mietintö n:o 32

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 32.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laeiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja vakuutusyhtiön toimilupamaksusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 184
Talousvaliokunnan mietintö n:o 33

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 165
Talousvaliokunnan mietintö n:o 34

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 34.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys n:o 253 laiksi tasavallan presidentin palkkiosta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Hallitus ehdottaa, että tasavallan presidentin palkkiota seuraavaksi kuudeksi vuodeksi korotettaisiin nykyisestä 400 000 markasta 558 000 markkaan eli 24 prosentilla. Minä ihmettelen, ministeri Viinanen, että te tuotte tänne tällaisen esityksen. Eihän tämä sisälly edes hallituksen budjettiesitykseen vaan on nyt vasta jälkeinpäin keksitty esitys. Kuinka tällaisia voidaan tänne kesken kaiken tuoda, kun muualta yritetään supistaa määrärahoja?

Edustustarpeisiin esitetään 900 000 markkaa eli 300 000 markkaa lisää. Nyt sanotaan, että vuodesta 88 alkaen elinkustannusindeksi on noussut 26 prosenttia ja presidentin palkkio nousi vain 24 prosenttia, ja että näin hän jäisi tosiasiassa jälkeen elinkustannusten noususta. Tämä esitys on kyllä varsin erikoinen, kun otetaan vielä huomioon se, että presidentin palkkiohan on verovapaata tuloa. Vaikka muilla nimellisansiot olisivat nousseet, niin kun verotus on kiristynyt useana vuonna peräkkäin ja on ensi vuonna enätystasolla, niin tämä on täysin moraalitonta tässä tilanteessa ajatellen kaikkia niitä pienituloisia ihmisiä, jotka kamppailevat toimeentulovaikeuksien kanssa ja joilta monelta ensi vuonna viedään kokonaan toimentulo, esimerkiksi työttömyysturvaa ei kaikille työttömille ollenkaan enää makseta. Tässä tilanteessa ei tällaista hallituksen esitystä tulisi lainkaan hyväksyä.

Ed. Laine: Herra puhemies! Siinä vaiheessa kun kävin pyytämässä puheenvuoron, minulla oli se käsitys, että tämä asia menee valtiovarain-

valiokuntaan ja halusin siinä mielessä evästyksenä käyttää puheenvuoron. Mutta todella asia on niin, että näitä palkka-asioita on ennenkin perustuslakivaliokunta käsitellyt. En tiedä, mistä syystä.

Ajattelin kuitenkin tässä todeta oikeastaan sen, mistä ed. Stenius-Kaukonen puhui, että hallitus tässä perustelee, miten palkkatasossa on tapahtunut muutoksia. (Ed. Stenius-Kaukonen: Pääministerin palkkatasossa!) — Pääministerin. — On hyvin mielenkiintoista, että esimerkiksi työttömyysturvaan, työttömyyspäivärahan nostamiseen ei tämä palkkatason muutos, sen paremmin pääministerin kuin yleisen palkkatason, ole vaikuttanut siten, että hallitus olisi korottanut työttömyyspäivärahaa. Kun edelleen otetaan huomioon, että ainakin julkisuudessa esitettyjen käsitysten mukaan ansiotaso, en nyt muista oliko kyse reaalisuudesta, alenee tänä vuonna 6 prosenttia ja tuposetin mukaan, tulopoliittisen selvitystoimikunnan mukaan ensi vuonna 8 prosenttia, niin nyt on oikeutettua kysyä, onko näin suuri palkkion korotus aiheellinen. Tässä on kaksi mahdollisuutta: joko perustuslakivaliokunta toteaa, että pitää odottaa tuporatkaisuja tai sitten pitää ehdottaa, että tästä tulee tuporatkaisujen linja.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Presidentin palkkiotahan nostetaan kerran kuudessa vuodessa, ja perusteluista näkyy, millä perusteella se tehdään. Kyllä asia nyt sillä tavalla on, että tällä maalla on sentään presidentille varaa tämän kokoinen palkkio maksaa, ei tämä maa siihen kaadu. Minusta on häpeällistä se, että me ylipäänsä lähemme vertailemaan johonkin tuporatkaisuun tätä ratkaisua. Ei tämä maa nyt siinä kunnossa ole, ettei presidentille kohtuullista korvausta kyetä maksamaan.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiinnitän huomiota siihen, että ed. Aittoniemi on pyytänyt seuraavana puheenvuoron. Minusta hän voisi pidättäytyä siitä puhuessaan omasta palkastaan, mutta se on ed. Aittoniemen harkintaa.

Sitten varsinaiseen asiaan, arvoisa puhemies. On tämä minun mielestäni aivan väärä signaali tässä tilanteessa, hyvin harkitsematon signaali, 24 prosentin korotus, niin kuin diplomi-insinööriedustaja oli juuri äsken laskenut, luotan hänen laskukykyynsä erinomaisen täydellisesti. Ja mistä tämä on signaali? Tämä on signaali kuusi vuotta eteenpäin, niin kuin ministeri Viinanen jo

ehti toteamaan, toisin sanoen inflaatio-odotus, että inflaatio tulee jylläämään ainakin 24 prosenttia seuraavan kuuden vuoden aikana. Tämähän se signaali on ja tässä katsannossa en pidä tätä hyvin harkittuna asiana.

Toisekseen minusta tässä on painovirhe. Varmastikin oli tarkoitettu, että palkkio on tarkoitus saada verolliseksi tässä yhteydessä, jolloin tällaisesta asiasta turha napina pois. Kun ajattelen sitten nykyistä edustajaa, tulevaa tasavallan presidenttiä Aittoniemeä tehtävässään, niin hänenkin olisi paljon helpompi olla siinä tehtävässä, jos hänen palkkionsa olisi verollinen.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Kyllä minusta näissä asioissa täytyy suhteellisuudentaju säilyttää. Kyse on varsin pienestä kokonaisuudesta kuitenkin, on se palkkio sitten suuri tai pieni, se ei ole mielestäni kuitenkaan kohtuuton. Minusta väärä signaali on se, mitä täällä eduskunnassa tapahtuu vähän väliä, että miljoonien, kymmenien miljoonien, ajoittain satojen miljoonien lisäyksiä ja aukkoja tehdään budjettiin. Se on väärä signaali, jos mikä. Minusta on aika heikko signaali maasta, jos se osoittaa, ettei se pysty presidentilleen kohtuullista palkkiota maksamaan.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Totta on, että puhun tavallaan omassa asiassani, mutta se sallittakoon.

Mitä tulee presidentin palkkioon, kun ei puhuta prosenteista eikä pelkästään vuosipalkkiosta, niin tähän saakka se on ollut yhtäkkiä päässälasuna laskien noin 38 000 markkaa kuukaudessa, varsinainen palkka. Suomessa monet saavat huomattavasti korkeampia käteen jääviä palkkoja, jos lähdetään realistiselta pohjalta. Tämäkin 558 000 markkaa toki nostaa presidentin käteen jäävän palkan lähelle 50 000 markkaa kuukaudessa. Se on totta kai paljon, mutta näin 12:lla jaettuna luku muuttuu hiukan inhimillisemmäksi, totta kai.

Ollaan siis tässä mielessä realisteja, mutta mitä tulee asiaan yleisesti, niin tasavallan presidentin palkan korottaminen tässä vaiheessa on ehdottomasti harkitsematonta. Jos kerran tässä maassa puhutaan moraalista ja tietynlaisista esimerkki-arvoista, niin tällaista ei pitäisi tehdä. Olen aivan vilpittömästi tätä mieltä. On se aika hassua, että tasavallan presidentti Koivistokin on palauttanut 10 000 markkaa rahaa ja siitä huolimatta nostetaan palkkaa. Tässä on vähän soutamista, joka on tietysti tässäkin mielessä järjetöntä.

Mitä tulee sitten tasavallan presidentin palkan verollisuuteen, niin jos kansalaiset katsovat, että se pitää olla verollista, niin tehtäisiin se verolliseksi. Silloin tasavallan presidentti olisi saman arvoinen tässäkin mielessä. Silläkään ei ole sellaisenaan merkitystä enkä katso tätä asiaa nyt niin kovin tärkeäksi, on se verollista vai verotonta, mutta palkkion korottaminen tässä vaiheessa on ehdottomasti väärin, koska kansankunta etsii tiettyjä symbolisia arvoja ja tämän tyyppisiä toimenpiteitä, tasa-arvoisuuden periaatetta jne.

Ed. Tuomioja: Herra puhemies! Ajankohta esitykselle on tietenkin sikäli oikea, että on hyvä elää sellaisessa maassa, jossa inflaatio ei nyt kuitenkaan ole niin hillitön, että jouduttaisiin useammin kuin kerran kuudessa vuodessa tarkistamaan presidentin palkkausta ja silloin se on syytä tehdä aina riittävän ajoissa ennen presidentinvaalia, mutta itse esityksen sisältö on kyllä sellainen, että sitä varmasti on syytä täällä hyvin tarkoin pohtia. Kun tasavallan ylimpiin junanlähettäjiin, signaalimiehiin, kuulua ministeri Viinanen katsoi, että tässä tapauksessa tällä ei ole mitään signaali vaikutusta, ja kun hän ja hänen hallituksensa on monissa muissa yhteyksissä suorastaan mystisin sanakääntein puhunut erilaisten asioiden signaali vaikutuksista, niin nyt tuntuu kyllä siltä, että hän on tullut totaalisen värisokeaksi, jos hän katsoo, että tämä signaali olisi jollain lailla positiivinen. Kansalaisten hyvin perusteltu mielipide on, että tämän kaltainen korotus tällaisessa tilanteessa ei ole perusteltu. Me olemme joutuneet ja joudumme tekemään muissakin yhteyksissä, ja olemme tehneet valitettavasti, sellaisia leikkauksia, jotka kohdistuvat ihmisiin, joilla kaikista vähiten olisi siihen varaa. Sen vuoksi hallituksen esitystä tällaisenaan ei tulisi hyväksyä.

Ed. Teniä: Herra puhemies! Minustakin on niin, että tässä annetaan nyt erikoinen signaali kansalle: Uhrautukaa, uhrautukaa te pienituloiset, mutta isotuloisille annetaan lisää ja kaikkein isotuloisimmille annetaan kaikkein eniten lisää. Eihän tämmöisessä meiningissä ole enää järkeä vähääkään. Kyllä tässä pitää ottaa käyttöön tasan toisinpäin tämä linja. Otetaan isoista tuloista vähemmäksi ja pannaan pienituloisille lisää! Silloin alkaa varmasti henkikin tässä maassa toisenlaiseksi muuttua. Tämmöiset esitykset saavat aikaan vain äärettömän suurta tyytymättömyyttä

ja tietysti aivan oikeutettuaikin painetta siihen suuntaan, että otetaan lisää vaikka väkisin palkkapuolellekin, mutta siinäkin käy sitten kuitenkin niin, että kaikki huono-osaisimmat tässä puoltaavat.

Kyllä nyt ministeri Viinanen on oudolla asialla, kun hän tämmöisiä esityksiä täällä vielä hyvin aktiivisesti puolustaa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ministeri Viinanen, paitsi että ilmeisesti on värisokea on myös kuuro eikä osaa lukea. Kuuro hän on kansalaisten hätähuudoille toimeentulon puolesta, niille hän ei korvaansa kallista, mutta kun hän väittää, että meillä on varaa presidentin palkkion korottamiseen, niin hän ei ole myöskään lkenut selvityksiä, jotka osoittavat, että meillä presidentti maksaa enemmän kuin monessa muussa maassa valtionpäämies. Tätä on kyllä oikein yliopistotasolla tutkittu, joten ministeri Viinanen voisi tutustua siihen ja sen jälkeen harkita uudelleen, että onko todella tarpeen korottaa presidentin palkkiota.

Ed. Laivoranta: Herra puhemies! En oikein ymmärrä valtiovarainministeri Viinanen väitettä, jonka kuulin työhuoneeseeni, että maalla kyllä on varaa maksaa. Minä ymmärrän, että se raha jostain löytyy, kun se joltakin otetaan, mutta jos tätä asiaa syvällisesti harkitsee, maalla ei todella henkisesti ole varaa tämmöisiin korotuksiin. Minä en omalta kohdaltani tule kyllä tätä asiaa hyväksymään, en missään tapauksessa.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Oliko se vuosi sitten, kun eduskunta päätti omista palkkioistaan, niin silloin puhuttiin nimenomaan esimerkinomaisuudesta ja että kuinka ollaan esimerkillisiä. Tuntuu aika oudolta, että nyt oltaisiin, kun on vuosi kulunut siitä, esimerkkinä tavallaan päinvastaisesta. Minun mielestäni eduskunnan pitäisi pyrkiä johdonmukaisuuteen ja nimenomaan toteuttaa sitä esimerkinomaisuutta, jota eduskunnan enemmistö noin vuosi sitten käsittelee ja jolla se perusteli omaa kantaansa omista palkkioistaan.

Herra puhemies! Ihmettelen sitä, että nimenomaan tänä ajankohtana, kun työmarkkinoilla käydään neuvotteluja, tuodaan lakiesitys tänne. Ymmärrän toisaalta myös sen, että eihän tämä siinä pohjattomassa kassassa suuria merkitse, mutta kyllä jotenkin ajankohta tuntuu ainakin väärältä.

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin käsityksiin, jotka täällä ovat ihmetelleet tällaisen esityksen tänne tuontia kahdesta syystä. Ensinnäkin tasavallan presidentti Koivisto ensimmäisenä malliksi muille itse omasta aloitteestaan alensi 10 000 markalla kuukaudessa palkkaansa. Tämän hyvän esimerkin totta kai soisi jatkuvan. Olisin paljon mieluummin nähnyt täällä esityksen, jossa presidentti Koiviston nykyinen palkka miinus 10 000 olisi seuraavan valittavan presidentin palkka. Kysymys on myös siitä, että se suuri verouudistus, joka sinipunan toimesta tehtiin, aikaansai sen, että kansanedustajille ja kaikille kansanedustajia parempituloisille tuli merkittävä veroale ja kun presidentin palkka on täysin verotonta, niin tätäkin taustaa vasten tämä on erittäin huonosti harkittu esitys ja yhdyn siihenkin, että erittäin huonoon aikaan, kun pitäisi muualla tupokentässä tehdä miinusmerkkisiä ratkaisuja.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Jotta pöytäkirjaan tulisi myös oma puumerkkini — valitettavasti valtiovarainministeri Viinanen ei ole paikalla — niin olisin kysynyt, missä tupopöydässä näin suuri palkankorotus on otettu esille. Tuntuu suorastaan kohtuuttomalta ja järkyttävältä, että palkkio nousee 450 000:sta 558 000 markkaan ja samoin edustustarkoituksiin varatut rahat 600 000:sta 900 000 markkaan, kun lisäksi presidentillä on asunto valtion talossa, jonka kunnossapito, lämmitys ja valaistus sekä sisustus kustannetaan ja tarpeellinen henkilökunta palkataan yleisillä varoilla. Presidentin palkkio ja edustusmääräraha sekä asuntoedut ovat myös vapaat kaikista veroista. Tuntuu kyllä ihmeellisesti, että ministeri Viinanen vain sanoo, että kylä maar se nyt on niin, ettei tämä Suomen rahapula tästä parane tai huonone. Laitetaan tämä runsas 500 000 markkaa, jollei muuhun, niin tämänvuotiseen työttömien joulun laittamiseen ja heille yhden ruokapadan ääressä olemiseen. (Ed. Stenius-Kaukonen: Markka jokaiselle!) Tällaiset puheet pitäisi kyllä lopettaa. Sama koskee seuraavaakin esitystä tasavallan presidentin eläkeoikeudesta. Jossain pitäisi olla järkeä.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ensinnäkin haluan todeta sen, että palkat on kyllä sitä varten maksettu, että ne pidetään taskussa tai tilillä. Minä en tällaisia palkkojen palauttelemisia katso kyllä oikein sopivaksi esimerkiksiäkään. Se on presidentti Koiviston asia, mitä hän on palauttanut enkä puutu siihen asiaan. Mutta palkka

kun maksetaan, se pidetään taskussa ja käytetään ja sillä siisti. Tällaiset palauttamiset ovat suuren luokan populismia. Niillä ei ole mitään merkitystä eikä mitään esimerkkiä. Mutta sillä on esimerkkiä, jos tasavallan presidentin palkkaa ei nyt eduskunnassa koroteta, koska muitakaan palkkoja ei koroteta vaan alennetaan. Eduskunnan täytyy kaataa ilman muuta minunkin mielestäni tämä tasavallan presidentin palkankorotus. Se on itsestään selvä. Mutta sellaiset asiat, että otetaan esimerkiksi kun joku palauttaa palkkojaan, niin kyllä minä katson, että se menee liian pitkälle.

Minä en palauta mitään, minkä olen taskuuni saanut ja sillä siisti. Mutta siinä mielessä onkin hyvä, että etukäteen hoitelette tämän homman. Koska minä en palauta siitä mitään, niin alkää nostako sitä palkkaa. Minä pidän sen, mikä minulle tulee, mutta en tarvitse yhtään enempää kuin tällä hetkellä on presidentin palkka.

Ed. K o r k e a o j a : Herra puhemies! Minusta se keskustelu, joka täällä tähän mennessä tästä asiasta on käyty, osoittaa jo sen, että esitys ja sen ajoitus on huonosti harkittu. Pitäisin kuitenkin aika kummallisena sitäkin tilannetta, ottaen huomioon suomalaisen yhteiskunnan instituutiot, että eduskunta tämän palkkaesityksen kaataisi. Mielestäni asia olisi kyllä viisaampaa hoitaa niin, että hallitus vetäisi esityksen pois ja harkitsisi asiaa sillä tavalla uudelleen.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa puhemies! Koska tässä on nyt mahdollinen tuleva presidenttikin ilmoittanut, että hän pitää taskuissaan kaiken, mitä palkkiona saa, niin edellä käytettyjen puheenvuorojen toeuuttaminen voi olla hyvin tarpeellista, ettei tätä korotusta suoriteta. Toivonkin kovasti, että eri ryhmien välisissä neuvotteluissa päädytään siihen, että myös tasavallan presidentin palkkiossa ja palkkauksessa noudatetaan samaa säästäväisyyslinjaa, mitä kehoitetaan kaikkia muitakin noudattamaan.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Kun tässä nyt muut paikalla olevat ryhmät ovat mielipiteensä lausuneet paitsi kaksi kokoomuksen edustajaa, niin olisi kyllä todella mielenkiintoista kuulla, että onko nyt jälleen niin, että kokoomus on se ryhmä, joka vaatii palkkion korotusta eli puolustaa suurituloisia, niin kuin sen rooliin tietysti kuuluu. Toivottavasti ministeri Rusanen tai ed. Takala voivat ilmaista kokoomuslaista näkökulmaa asiaan.

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Minä pyytelin puheenvuoroa ed. Lindqvistin puheenvuoron jälkeen, kun hän kiinnitti huomiota siihen, että ryhmien välillä neuvoteltaisiin. Minusta tämä keskustelu ei voine merkitä mitään muuta kuin sitä, että edustajien varsin laaja ja yhteinen mielipide on se, että jos ei sitä vetoa tapahdu noin kevyesti, niin se ajetaan täällä nurin. Siis esitystä ei hyväksytä kerta kaikkiaan. Se olisi selvä signaali. Sillä on erittäin suuri signaalimerkitys yhteiskuntaan, että täällä tietty kurinalaisuus tässä mielessä on vallalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys n:o 254 laiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys n:o 257 laiksi Metsähallituksesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Pyydän tämän asian pöydälle eduskunnan ensi torstain täysistuntoon, jotta voidaan oikein hartaasti perehtyä siihen, millä tavalla luonnonsuojelunäkökohdat voitaisiin ottaa huomioon liikelaitostussa metsähallituksessa.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole päätetty yksimielisesti lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ehdottanut, että asia pannaan pöydälle ensi torstain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi torstain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

liikennevaliokuntaan:

14) Hallituksen esitys n:o 258 laiksi Ilmailulaitoksesta annetun lain 11 §:n kumoamisesta

talousvaliokuntaan, jolle työasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

15) Hallituksen esitys n:o 259 laiksi vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

16) Hallituksen esitys n:o 260 laiksi vientitakuulain 3 §:n muuttamisesta

17) Hallituksen esitys n:o 261 laiksi ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain 1 a ja 5 §:n muuttamisesta

18) Hallituksen esitys n:o 262 laiksi laivanrakennus- tai laivanvarustamotoimintaa harjoittaville yrityksille myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

sosiaali- ja terveystaloudelliseen valiokuntaan:

19) Hallituksen esitys n:o 265 laiksi työterveys- huoltopalvelujen lisäksi järjestettävien avosairaanhoidon lääkäripalvelujen väliaikaisesta vuosimaksusta ja laiksi sairausvakuutuslain 29 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

20) Hallituksen esitys n:o 266 laiksi luonnonsuojelulain 5 a §:n kumoamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys n:o 266 on sen verran kohtuuton ja uskomaton, että tästä on muutama sana pakko sanoa. Täytyy ensinnäkin sanoa, että jos meillä on varaa kerran maksaa tasavallan presidentille tuommoiset palkankorotukset, niin luulisi olevan myöskin varaa pitää sellaisista lain säännöksistä kiinni, joilla kunnille on maksettu luonnonsuojelualueitten perustamisesta johtuvat metsäverotulomenetykset.

Hallituksen esitys nimittäin tarkoittaa, että kun luonnonsuojelualueitten perustamisesta tietyille kunnille aiheutuvat metsäverotulomenetykset on korvattu luonnonsuojelulain 5 a §:n perusteella, niin nyt ehdotetaan, että tuo pykälä kumottaisiin. Vastaisuudessa olisi tarkoitus ottaa nämä menetykset huomioon vain harkinnanvaraisista avustuksista päätettäessä.

Silloin, kun suojelualueita on perustettu, on kuntien annettu ymmärtää selvästi, että menetykset tullaan korvaamaan. Nyt, kun on jonkin aikaa eletty, sanotaan, että laki kumotaan ja siirytään joihinkin harkinnanvaraisiin korvauksiin. Meillä on kyllä hyvässä tiedossa, mitä yleensä tarkoittaa, kun siirytään harkinnanvaraisiin korvauksiin. Niitä annetaan vähän aikaa, ne pienenevät jatkuvasti ja muutaman vuoden päästä ei ole määrärahoja harkinnanvaraisiin korvauksiin olemassa. Näinhän niillä on taipumuksena käydä.

Luonnonsuojelulain 5 a § ei ole kokonaisuudessaan kovin suurimerkityksinen. Se tarkoittaa suunnilleen viiden miljoonan markan määrärahaa vuodessa. Mutta tämä on siinä mielessä suurimerkityksinen, että tämä kohdentuu etupäässä muutamiin kuntiin. Kuten hallituksen esityksessäkin on mainittu, merkittävimmät korvauksensaajat eli tässä tapauksessa menettäjät olisivat Sodankylän kunta, lähes 900 000 markkaa vuodessa, ja Savukosken kunta, reilut 500 000 markkaa vuodessa. Summana tämä ei ole iso, mutta niille köyhille kunnille, joihin tämä kohdentuu, tämä on erittäin merkittävä asia.

Hallituksen esityksessä selitellään syyksi, että tämän vuoden alusta siirryttiin metsäverotuksessa uuteen käytäntöön eli pinta-alaperusteisesta verotuksesta puun myyntitulon verotukseen, muutos johtuu siitä. Menetys luvataan kauniisti

huomioida vuodesta 1990 alkaen kunnille tulevan yhteisöveron jakojärjestelmän kautta. Luvataan antaa esitys, että menetys huomioitaisiin tämän jakojärjestelmän kautta.

Kuitenkin meidän on hyvä muistaa, miten hallituksen esityksistä metsäverotukseen liittyen on pidetty huolta ja kuinka uskottavia lupaukset ovat. Esimerkiksi kun tämän vuoden alusta voimaan tullut pääomaverouudistus käsiteltiin tässä salissa, niin siihen liittyen metsäverotuksen osalta lausuttiin yksimielisesti eduskunnan vastauksena, että metsäkuntien metsäverotulomenetykset selvitetään tammikuun loppuun mennessä ja annetaan viipymättä esitys, jossa nämä ylenpalttiset menetykset kunnille korvattaisiin. Edelleenkin siitä ei ole tullut tähän saliin minkäänlaista esitystä. Jatkuvasti sitä on pidetty pinnalla. Reilu viikko sitten ministeri Pekkarinen totesi täällä, että kunnille on aiheutunut menetyksiä ja ne harkinnanvaraiset määrärahat, mitä näihin menetyksiin on korvauksina täällä annettu, eivät riitä lähimaankaan. Siitä huolimatta eduskunnan yksimielinen kannanilmaisu ei ole johtanut siihen, että tästä olisi tuotu esitys tähän saliin, että nämä menetykset olisi pysyvästi ja oikeudenmukaisella tavalla korjattu.

Kuinka me voisimme sitten uskoa, mitä hallitus esityksessään sanoo, että on tarkoitus antaa esitys, millä 5 a §:n kumoamisesta johtuvat menetykset kunnille korvattaisiin?

En ainakaan minä ole valmis tällä syönnillä tätä uskomaan. Kun hallituksen esityksen lukee kokonaan, tästä käy aivan selvästi ilmi, että menetyksiä ei ole tarkoitukseen vastaisuudessa korvata, ainakaan täysimääräisesti. Se käy ilmi nimittäin hyvin lauseesta jossa todetaan, että suojelueluekorvaukset vaikuttaisivat ainoastaan hyvin vähäisessä määrin eri kuntien välisiin jakosuhteisiin.

Vielä paremmin se käy mielestäni selville siitä, että lakiin on otettu siirtymäsäännös ilmeisesti jonkinlaisena vaatimusten aiheuttamana kompromissina. Täällä todetaan, että kunnille maksetaan täysimääräisinä menetykset vuotta 1993 koskien. Eihän tämmöistä säännöstä olisi tarvinnut ottaa, jos nämä olisi tarkoitus myös jatkossa maksaa täysimääräisinä ja oikeudenmukaisesti saman suuruisina kuin luonnonsuojelulain 5 a § on tarkoittanut, vaan tämä kertoo selvästi sen, että korvaukset on tarkoitus maksaa täysimääräisinä vain kerran ja sen jälkeen harkinnanvaraisesti korvata, mitä nyt sattuu tulemaan.

Mielestäni tämä on kohtuutonta. Jos luonnonsuojelualueita perustettaessa on luvattu me-

netykset korvata ja siitä on lakiin otettu pykälä, mielestäni pitäisi se pykälä säilyttää edelleen. Jos metsäverotuksen muuttaminen edellyttää, että pykälää on muutettava, niin muutettakoon sitä, mutta korvaukset tulee vastaisuudessaakin saada lakiin perustuen niin kuin silloin, kun luonnonsuojelualueita on perustettu.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä kuin ed. Apukka äskeisessä puheenvuorossaan kaikilta niiltä perusteluosiltaan, mitkä hän julktoi. Lisäisin niihin kuitenkin yhden asian, joka ei puheenvuorossa tullut esille, ja se on se, että jos näin menetellään, siitä on automaattinen seuraus, että luonnonsuojeluvastaisuus vain lisääntyy. Näitä muutamaa saatauhatta, jotka kuitenkin ovat isoja satojatuhanasia Sodankylän ja Savukosken kunnille, käytetään käsikassarana luonnonsuojelutoimia vastaan. Nyt jo on nähty yhteiskunnassa se, kuinka laman myötä luonnonsuojeluvastaisuus on kasvanut. Silloin pitäisi kaikin mahdollisin keinoin välttää tämän laatuasia ratkaisuja, jotka eivät lama-Suomen ongelmia ratkaise mihinkään muuhun suuntaan ja joiden fiskaalinen merkitys valtiontalouden kannalta on minimaalinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys n:o 267 laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Tuomioja: Herra puhemies! Siitä huolimatta, että eduskunnan tiedotuskin kertoo, että nyt olisi käsitellyssä Ekan säästökassan tallettajien saamisten turvaaminen, on lähetekeskustelussa kuitenkin laki tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavissa osuuskunnissa. Se tarkoittaa näin ollen sitä, että kyseessä on yleinen laki, joka koskee myös

paitsi Osuuskunta Ekan säästökassan talletuksia myös kaikkien SOK-laisten, noin 40 osuusliikkeen säästökassoja sekä Osuusliike Elannon säästökassaa. Näin ollen, jos olisimme nyt kaupinhallituksessa, olisin esteellinen käsittelemään tätä kysymystä ja puhumaan täällä, koska olen Osuusliike Elannon hallintoneuvoston puheenjohtaja, mutta koska eduskunnan täysistunnossa ei ole eikä tietystikään voikaan olla vastaavankaltaisia jääviyssääntöjä, voim kuitenkin tässä asiassa esiintyä. Mutta silloin haluan tehdä tietenkin tietäväksi, että minä olen tässä asiassa asianosainen ja että kaikkeen, mitä sanon, tulee tietenkin suhtautua siltä kannalta, että se tieto ja kokemus, mitä minulla tästä aiheesta on, on hyvin pitkälti sen perusteella, mitä Osuusliike Elannon hallintoneuvoston puheenjohtajana olen siitä saanut. Kuitenkin katson olevani moraalisesti oikeutettu ja velvollinenkin puhumaan asiasta, koska me emme ole varsinaisesti tätä tilannetta, jonka vuoksi tätä lakia nyt tarvitaan, olleet aiheuttamassa.

Me tiedämme sen, että pankkitalletuksilla on jo vanhastaan Suomessa täysimääräinen lakisääteinen talletussuoja. Sekään ei ole suinkaan ongelmaton asia, eikä nykyinen pankkikriisi ehkä olisi niin syvä, jos meillä olisi ollut vähän harkinnanvaraisempi talletussuoja suurten talletuksien osalta, niin kuin monissa muissa maissa on. Mutta joka tapauksessa sekin on osaltaan sitonut meidän käsiämme sen tyyppisiin pankkitukiratkaisuihin, joiden kanssa olemme täällä jo pari vuotta tuskailleet.

Säästökassat ja niiden talletukset ovat toisessa asemassa. Säästökassojen talletuksilta on edellytetty toisaalta osuusliikkeiltä riittävää likviditeettiä mutta ennen muuta reaalivakuuksia, joiden tulisi täysimääräisesti kattaa säästökassojen talletuskanta. Näiden vakuuksien olemassaolosta ja riittävyydestä niin kuin kaikesta muustakin säästökassojen valvonnasta vastaa valtiovarainministeriö. Valtiovarainministeriöllä on myös erittäin suuret toimivaltuudet ohjata ja puuttua säästökassojen toimintaan varmistaakseen näiltä osin, että tallettajien asema on kaikissa olosuhteissa turvattu ja että muutoinkaan säästökassatoiminnasta ei tulisi mitään häiriöitä rahamarkkinoille.

Näin ollen sen ohella, että tämän päivän akuutin tilanteen, Ekan joutumisen yrityssaneerauksen kohteeksi, taustalla tietenkin ovat toisaalta yleiseen taloudelliseen kehitykseen, nimenomaan vähittäiskauppaan, kohdistuvat erittäin ankeat olosuhteet, joihin talouden yleinen alasajo on

johtanut, siinä on myös varmastikin pitkälti niitä virheitä ja vääriksi osoittautuneita ratkaisuja, joita asianomaisen osuusliikkeen piirissä itsessään on tehty. Siitä ovat myös hyvin pitkälti vastuussa rahoittajapankit ja varsinkin niiden toiminta aivan viime aikoina, viime kuukausien aikana, joka ei ainakaan ole ollut omiaan helpottamaan ongelmien ratkaisuja.

Mutta näiden ohella tässä tilanteessa ja tätä lakia säädettäessä on kyllä hyvin voimakkaasti kiinnitettävä huomiota siihen vastuuseen, jonka ministeriö ja ministeriön asianomaista säästökassavalvontaa harjoittavat virkamiehet tässä asiassa kantavat, sillä nimenomaan katson, että pitkälti heidän laiminlyöntiensä seurauksena on tänään syntynyt se tilanne, jossa kymmenettuhannet Ekan säästökassan tallettajat ovat täysin ilman omaa syytään joutuneet nyt kärsimään. Eri-tyisen hämmästyttävää on mielestäni se, että ministeriö ei ole käyttänyt niitä mahdollisuuksia, joita sillä on, puuttua niin säästökassojen maksamiin korkoihin, jos se katsoo, että niissä on epäasianmukaisuuksia, kuin talletusten jatkuvaan kasvamiseen tilanteessa, jossa vakuuksien riittävydestä voidaan todellakin olla monta mieltä, ja on antanut tilanteen ajautua siihen, missä me tänään olemme.

Kun nyt tässä olemme, on minusta täysin selvää, että tallettajien tasapuolinen kohtelu kaikissa säästökassoissa ja kaikissa talletuslaitoksissa edellyttää sitä, että säästökassatallettajat saavat saman lain turvan talletuksilleen kuin muutkin tallettajat. Tällöin pidän itsestäänselvänä, että tähän kuuluvat myös korot, aivan samoin kuin kaikkien muidenkin talletusten osalta muissa, varsinaisissa pankkilaitoksissa.

Toinen seikka, joka tähän lakiin liittyy, on, että on aivan selvää, että lain täytyy koskea säästökassatoimintaa myös vastaisuudessa eikä se voi rajoittua niihin talletuksiin, jotka on tehty ennen lain voimaantuloa. Mehän vedämme silloin pohjan pois säästökassojen tulevaisuudelta, riippumatta siitä, mistä säästökassoista ja mistä osuusliikkeistä on kysymys. Tämä ei voi olla lainsäätäjän tarkoitus. Jos se on joidenkin virkamiesten tarkoitus, niin se on saatettava avoimeen tarkasteluun. En usko, että se vastaa täällä käsityksiä.

Säästökassatalletusten turvaamiseksi tehty esitys on laadittu tallettajien kannalta kohtuuttoman byrokraattiseksi. Se johtaa siihen, että tallettaja voi joutua odottamaan rahojaan kuukausikaupalla. Siitäkin aiheutuu varmasti monille täysin syyttömille ihmisille ja yhteisöillekin vahinkoa. Muutoinkin tämän asian yhteydessä on pal-

jon sellaista, josta voidaan katsoa, että tämän tilanteen laukaisseen Ekan säästökassan tallettajat ovat todellakin joutuneet, niin kuin koko asianosainen osuusliikekin, hyvin epäasiallisen kohtelun alaiseksi.

Tärkeintä on nyt kuitenkin se, että me tälläkin lailla omalta osaltamme olemme vakauttamassa rahamarkkinoita ja rahalaitosten toimintaa Suomessa ja teemme sen tasapuolisella tavalla. Tällöin ei todellakaan ole kysymys ainoastaan Ekan tallettajien aseman turvaamisesta — se on tietenkin hoidettava — vaan myös siitä, että tämän lain käsittelyn yhteydessä, jonka tulee tapahtua varsin nopeasti, ei aiheuteta vahinkoa millekään toimivalle liiketoiminnalle. Tässä yhteydessä mielestäni on syytä tarkastella joidenkin virkamiesten julkisia lausuntoja ja toimintaa, kestäkö se tältä osin ja ovatko he valmiita kantamaan ne vastuut, joita tästä voi hyvinkin laajalle ehkä heidän tarkoittamattomallaankin tavalla syntyä. Sen kaltainen löyhäsuisuus ja vastuuttomuus, jota joissakin lausunnoissa on esitetty, ei todellakaan ole paikallaan.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puheemies! Ed. Tuomioja toi esille monia huolia tallettajien asemasta, ja näihin huoliin voi yhtyä. Hän ei kuitenkaan tuonut esille huoltokonttorin asiakkaiden ongelmia. Tästä on otettu myös paljon yhteyttä, miten käy niille ekalaisille, jotka ovat huoltokonttorin asiakkaita. Tämä asia ei mielestäni selviä hallituksen esityksestä. Nämä henkilöt ovat usein varsin pienituloisia ja vaikeassa asemassa olevia. Heidän tulevaisuutensa pitäisi turvata tämän lain käsittelyn yhteydessä.

Esityshän on valmisteltu varsin nopeasti. Sen vuoksi varmasti kaikkia yksityiskohtia ei ole ehditty miettiä kovin tarkkaan.

Eräs kohta, mikä on herättänyt arvostelua, on juuri se, että näille talletuksille ei aiota maksaa korkoa. Se on tietysti täysin selvää, että jokainen tallettaja, jolla on saamattomia korkoja, arvostelee tätä. Mutta tätä on arvosteltu myös siltä kannalta, että näin 120 000 tallettajaa tulevat velkojiksi. Tämä menettely, mitä hallituksen esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi, tarkoittaa sitä, että saneerausohjelma liitteineen pitäisi lähettää kaikille yli 120 000 velalliselle. Pelkästään tämä maksaisi miljoonia markkoja. Se ei voi olla järkevää. Sen vuoksi esimerkiksi selvittäjäksi nimetty henkilö on esittänyt, että meneteltäisiin niin kuin normaalistikin yrityssaneerauksissa, että pienet velat maksetaan ensin pois ja tähän kuuluisivat nimenomaan korot. Korot kokonaisuudessaan

muodostavat noin 60 miljoonaa markkaa. Vaikka esittelevä virkamies sanoo, että selvittäjät voisivat maksaa ne sieltä pois, niin selvittäjät itse ovat sitä mieltä, että heillä ei ole valtuuksia näin suuren summan maksamiseen pesästä pois.

Talletusten korkojen maksaminen ei olisi pelkästään tallettajien etu, joka tietysti on ensisijainen, mutta koko yrityssaneerauksen toteuttamisen kannalta se olisi huomattavasti kuluja säästävää. Totta kai se merkitsee kuluja, mutta osa kuluista säästettäisiin sillä, että ei tarvitsisi toteuttaa saneerausohjelman lähettämistä liitteineen 120 000 velalliselle. (Ed. Ala-Nissilä: Sekö tässä on suurin ongelma?) — Ei todellakaan suurin, mutta tämä on monelle pienelle tallettajalle suuri ongelma.

On myös esitetty, miksi eivät velkojapankit voisi ostaa talletuksia säästökassoilta. Nyt on sovittu, että ostetaan 100 miljoonalla markalla. Miksei niitä voitaisi ostaa esimerkiksi 500 miljoonalla markalla, niin velkojen määrä vähenisi yli puolella? Tämän esimerkiksi hallituksen esityksen valmistelija katsoo olevan täysin riskitöntä pankeille. Ja miksei enemmänkin, koska mukana on tallettajia, jotka eivät tarvitse säästöjään joka-päiväiseen elämiseen, kun täällä on juuri näitä määrääkaikaisia talletuksia. Tässä tapauksessa se olisi varmasti myös kokonaisuutena ajatellen taroituksenmukaisempaa ja myös estäisi sitä, että menot saneerausohjelmasta eivät kaiken kaikkiaan tulisi niin suuriksi ja asettuisi nimenomaan taas veronmaksajien kontolle.

Tässä esityksessä varmasti on vielä paljon parantamisen varaa, kun se on näin hätäisesti valmistettu. Toivon, että valiokunta tätä asiaa huolellisesti tutkii.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Meidän vaatimaton ryhmämme ei luonnollisestikaan, näin arvelen, vastusta millään tavalla tätä lakia. Mutta mielenkiinnolla olen kuunnellut, miten vasemmistolla on enkelin ääni kellossa nyt, kun oma lehmä on tietyllä tavalla ojassa ketarat pystyssä. Hiukan toisella tavalla suhtauduttaisiin, jos jossakin isoväritteisessä kassassa olisi käynyt samalla tavalla. Tässä joka tapauksessa on kysymys aatepääomasta, väritetystä pääomasta, joka tietyn aatteen perusteella on talletettu nimenomaan näihin säästökassoihin, joista nyt on kysymys. Mutta sillä ei ole mitään merkitystä. Jos nämä ihmiset on tietyllä tavalla höynäytetty tällaiseen talletustoimintaan, totta kai meidän täytyy vastata. Emmehän me voi jättää yhteiskunnan systeemeille näitä. Mutta aikanaan

on mukava seurata, jos sellaisia säästökassoja — en edes tiedä oikein — jotka ovat porvariväritteisiä, on olemassa, niin kai se ääni on yhtä enkelin tyyppinen silloin, totta kai, sehän on selvä asia.

Mutta joka tapauksessa Ekahan on huonosti hoidettu yhtiö. Sehän on tietynlainen suuri ruumis, jossa yhteiskunta joutuu astumaan taas esiin. Korostaisin kuitenkin myös sitä, ettei laskea ihan näin vain Ekaakaan menemään, vaan katsotaan vähän, onko siellä mahdollisesti ollut pientä hämäräköä toimintaa jossakin vaiheessa, kun yhtymä on päässyt tähän tilanteeseen. Ei tämä ole sen kummempi tappion aiheuttaja yhteiskunnalle kuin mitkä yritykset hyvänsä, joihin yhteiskunta joutuu satsaamaan rahaa. Pikkuisen olisi syytä katsoa perään, onko tässä vähän jotakin siltapankkihommia.

Mutta joka tapauksessa ilman muuta on selvää, ettei ihmisiä ja pieniä säästäjiä voida laskea oman onnensa nojaan. Meidän ryhmämme varmasti siinä mielessä näillä saatesanoilla on kyllä mukana.

Ed. T ö r n q v i s t : Herra puhemies! Kaikista viime viikkojen ja kuukausien tapahtumista voi päätellä, että tässä maassa on menossa hyvin suuri taloudellisen vallan uusjako. Ne näytelmät, jotka on käyty pankkien kanssa, yritysten kanssa, tuhannet konkurssit viime vuonna ja nyt viimeisenä Ekan joutuminen yrityssaneeraukseen, kyllähän nämä oireita siitä ovat, että Suomi ei todellakaan voi hyvin.

Perimmäisenä syynä esimerkiksi siihen, että tämä laki on eduskunnan käsittelyssä nyt, on luonnollisesti se, että Suomessa on niin synkkä taloudellinen tilanne. Ostovoimaa on leikattu, ihmiset ovat työttöminä. Ja kun tiedämme, että perinteisesti E-liikkeen niin säästökassan kuin muutokin asiakkaana ovat pienituloiset ihmiset ja kun heiltä leikataan palkkaa tai he joutuvat työttömiksi, on aivan selvää, että ostovoima vähenee.

On aivan selvää, että Ekan niin kuin monen muun yrityksen hoidossa on tehty virheitä eikä ole osattu ennakkoon laskea sitä, mitä olisi pitänyt tehdä. Ehkä se on Ekan kohdalla sekin, että ihan raakaa liikepolitiikkaa ei ole pystytty tekemään, koska siellä on tietysti luottamushenkilöorganisaatio, jolla on ollut inhimillinen pilke silmissä. Mutta kaiken kaikkiaan minusta nyt olisi tärkeää se, että tämä laki käsiteltäisiin mahdollisimman nopeasti ja joustavasti sillä tavalla, että ne ihmiset, jotka eivät ole syllisiä tilanteeseen eli asiakkaat, eläkkeensaajat ja työntekijät mahdol-

lisimman nopeasti pääsisivät saamaan talletuksiaan, jotta heidän jokapäiväinen elämänsä tulisi turvattua.

On jo todettu niitä puutteita, joita laki sisältää, esimerkiksi koron jättäminen turvaamatta. Tämä eriarvoistaa ne ihmiset, jotka ovat vieneet talletuksiaan säästökassaan, niihin ihmisiin verrattuna, joilla on pankkitalletuksia. Minusta näillä pitäisi olla samanlainen kohtelu. (Ed. Ukkola: He ovat saaneet paremmat korot!) Ei säästökassatallettajia saa rangaista sen vuoksi, että he ovat joko SOK:n, Elannon tai Ekan säästökassan asiakkaina olleet. — Mitä tulee ed. Ukkolan huomattamiseen siitä, että he ovat saaneet korkeammat korot, toivoisin ed. Ukkolan ja huulenkin hänen tietävän sen, että valtiovarainministeriö määrää ja valvoo nämä korot.

Toinen on talletusten lunastusmenettely. Lakiesityksessä minusta se on liian hidas ja byrokraattinen ainakin pienten talletusten osalta. Se aiheuttaa kohtuuttomia vaikeuksia yrityssaneeraukselle. Voi olla, että sitä halutaankin, halutaan vaikeuttaa Ekan yrityssaneerausta. Sellaisiakin merkkejä on näkyvissä.

Sitä, että tällaista suurta ruumista, Ekaa, nyt halutaan ajaa maanrakoon, osoittavat myös lakiesityksen 10 §:n perustelut, joissa todetaan, että Eka tervehdytyäkään ei saa harjoittaa säästökassatoimintaa. Luen tämän pykälän perustelut: ”Pykälässä kielletään osuuskunnan oikeus vastaanottaa säästökassaan talletuksia maksukyvyttömyyden alkamisen jälkeen. Osuuskunnalla ei siten olisi oikeutta harjoittaa säästökassatoimintaa maksukyvyttömyyden päätyttyäkään eikä myöskään silloin, kun saneerausmenettely lakkaa tai raukeaa.” Perusteluissa väitetään, että tämä estää kilpailuedun syntymisen osuuskunnalle, jossa valtio on velkojana, muihin säästökassoihin tai muihin pankkitalletuksiin nähden. Minusta tällainen on kohtuutonta, ja ainakin eräät asiantuntijat väittävät, että tämä toimintakielto sotii elinkeinovapautta vastaan.

Herra puhemies! En halua tästä asiasta tässä yhteydessä sen enempää lausua, mutta toivon aivan vilpittömästi, että ruumiit jäisivät Suomessa tähän, ettei uusia konkurssveja tulisi. Mutta tiedän varmasti, että ensi talvena Suomea seuraa konkurssiaalto. Tässä yhteydessä toivon myös, että SOK-lainen säästökassa pysyy pystyssä, koska en ole aivan vakuuttunut senkään vakuuksien arvosta, siitä että ne olisivat täysarvoisia, kun kaikkien vakuuksien arvot ovat laskeneet.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Eduskunnassa olemme tehneet yksimielisen päätöksen siitä, että pankkitoiminta turvataan häiriöttömänä kaikissa olosuhteissa. Kun minä painoin kyllä-nappia tällaiselle blankopäätösesitykselle, minä ajattelin ennen muuta pankkien asiakkaita. Siitä ainakin minun kylläni ennen muuta nousi.

Minusta on tavattoman outoa se, että hallinnossa ja myös tässä salissa tuntuu olevan sellaista ilmapiiriä, että säästökassatoiminta ei olekaan pankkitoimintaa, vaikka se sitä tietyllä tavalla tietysti ja ilman muuta on. Tämä henki on näkynyt siinä, että Ekan säästökassojen kysymyksessä on ollut ensinnäkin tavatonta vitkuttelua, ihan tahallista kiusanteon makuista vitkuttelua. Minusta tämä on ollut selvästi näkyvissä. (Ed. Sasi: Kuinkas pankkituessa oli tammikuussa? — Ed. Jaakonsaari: Ai siitäkö se vitkuttelu johtui?)

Suuresti ihmettelen myös sitä, että tallettajien saamiset kassoista on laitettu niin byrokraattisen menettelyn taakse, että se vie aikaa ja aiheuttaa paljon turhaa vaivaa asiakkaille, joista pääosa on pienituloisia eläkeläisiä, joille on kaikenlainen byrokratia jo ylipäättään hyvin hankalaa ja jotka pelkäävät sitä ja joiden on vaikea sen byrokratian kanssa tulla toimeen ja selvittää siitä. Nyt laitetaan mahdollisimman byrokraattisen menettelyn taakse, että saa omat rahansa pois sieltä kassasta. Oikein rakentamalla rakennettu byrokraattinen systeemi on minusta esityksessä sisällä.

Kolmanneksi ihmettelen sitä, että toisin kuin muissa tapauksissa nyt ei korkoja sitten turvatakaan. En millään voi hyväksyä tällaista lähtökohtaa, että säästökassan osalta ei korko olekaan turvattu, talletus kyllä mutta korko ei. Mistä löytyy peruste sille, että pannaan tällaiseen eriarvoiseen asemaan pankkien asiakkaat ja säästökassojen asiakkaat? (Välihuutoja) — Ed. Ukkolalla varmaan on vastaukset kaikkiin asioihin silloin, kun työväenliikkeen ongelmista on kysymys, mutta ed. Ukkolan asiantuntemus ei varmasti ole se, mitä tässä tarvitaan. Tässä tarvitaan nyt yleistä järjen käyttöä ja oikeudenmukaisuutta.

Me olemme panneet pankkituen kautta pankkikriisin selvittämiseen jo yli 40 miljardia. Nyt alkaa olla omalaatuinen tunnelma, kun on muutamasta kymmenestä miljoonasta kyse ja sitten alkavat rahat olla tiukassa, kun on kuitenkin kysymys nyt tallettajien selvistä saamisista ja sellaisista sitoumuksista, joihin on sitouduttu ja joiden pohjalta pääsääntöisesti pientallettajat ovat ratkaisunsa tehneet. Eli korko tulee maksaa näille talletuksille, se on minusta ilman muuta selvää.

Kaiken kaikkiaan minä en voi tulla mihinkään muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että nyt ihan tietoisesti liskutetaan työväenliikettä, kun se on osaltansa vaikeuksissa, ja ennen muuta sen uskollisinta tukijakuntaa, jota säästökassojen tallettajat pääsääntöisesti ovat. Se on työväenliikkeen uskollisinta porukkaa, pienituloista porukkaa, joka on ollut vuosikymmeniä mukana, on halunnut rakentaa omaa osuuskappaliikettään ja olla myös pienten säästöjensä kautta sitä tukemassa. Tätä porukkaa nyt halutaan liskuttaa, kun tilaisuus on tullut. Mutta kannattaa joskus muistaa kohtuus, että ei kaikki jatku aina samanlaisena, vuoroin vieraissa, ja tällainen ilmapiiri ei ole hyvä, jos se saadaan syntymään. Tässä maassa on monta muutakin ongelmaa vielä, jotka vaativat sitä, että yhdessä oikeudenmukaisella tavalla näitä asioita hoidetaan. Nyt on vähän huonoa ilmapiiriä, sellaista liskutusilmapiiriä ilmassa.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! On erittäin mielenkiintoista seurata keskustelua. Ne, jotka ovat olleet kaikkein nihkeimpiä pankkituelle salissa, kuten ed. Tennilä mm. viime talvena, ovat nyt kaikkein intomielisimmin antamassa pankkitukea, kun on Ekan säästökassasta kyse. Tässä suhteessa tietysti toivoisin tiettyä johdonmukaisuutta. Itse tunnen varsin hyvin tapahtumat viime tammikuulta, koska olin niissä ratkaisevissa neuvotteluissa, joissa keskusteltiin elvytyksestä ja pankkituesta.

Mielenkiintoista on myös se, että kun puhutaan nyt koroista, te olette olleet huolissanne säästöpankkiryhmän korkopolitiikasta. Niin minäkin olin. Se maksoi korkoja, jotka olivat kohtuuttoman korkeita, mutta kaikkein korkeimpia korkoja maksoi Eka-ryhmä. Se maksoi vuodenvaihteessa kolmen vuoden talletuksille 13,5 prosenttia, kun heliborkorko oli 10,3 prosenttia. Voidaan kysyä, eikö tähän korkopolitiikkaan olisi ollut, hyvät toverit, syytä siinä vaiheessa puuttua.

Haluan myös korostaa, että mielenkiintoista on se, että nyt eräitä tovereita huolestuttaa, onko hallituksen esityksessä byrokratiaa. Teitä ei huolestuta lainkaan se, mikä on veronmaksajien asema tässä yhteydessä ja paljonko jälleen veronmaksajien rahoja ollaan käyttämässä tukeen.

Herra puhemies! Haluan myös todeta, että olen mielenkiinnolla lukenut väliky symystekstin ja tulen mielenkiinnolla seuraamaan väliky symy keskustelua huomenna ja katsomaan, kuinka johdonmukaisia edustajat Tennilä ja Tuomioja

huomenna tulevat puheenvuoroissaan olemaan. Väliky symystekstissä todetaan mm., että olisi erittäin tärkeätä, että olisi enimmäismäärä pankkituelle täällä: "Suomalaiset veronmaksajat kokevat epäoikeudenmukaiseksi pankkituen, jolla ei ole ylärajaa." Kun tällä tavalla menetellään, se merkitsee sitä, että ylärajaa todellakaan pankkituella ei tule olemaan. Tässä suhteessa todellakin haluan todeta sen, että seuraan tarkkaan väliky symy keskustelua huomenna ja siinä käytettäviä puheenvuoroja.

Herra puhemies! Haluan korostaa myös sitä, että on täysin selvää, että valtiovarainministeriön virkamiehet eivät ole olleet tehtäviensä tasalla valvoessaan säästökassatoimintaa ja varsinkin säästökassoissa valtavasti viime kuukausina lisääntynyttä talletuskantaa. Ei ole pidetty huolta siitä, että vakuudet, joiden pitäisi olla riittäviä, olisivat riittäviä. Mielestäni on varmasti syytä myös tässä yhteydessä arvioida valtiovarainministeriön virkamiesten toiminta ja sen oikeellisuus. Mutta haluan korostaa: He eivät ole varsinaisia syyllisiä ongelmiin, joita on syntynyt, vaan varsinaisia syyllisiä ovat tietysti ne, jotka Eka-ryhmässä ovat johtaneet yritystä ja vieneet yrityksen siihen tilaan, että se on joutunut velkaneerausmenettelyyn.

Herra puhemies! Esityksessä sinänsä on olemassa erittäin suuri ongelma. Nimittäin koko hallituksen esitykselle ei ole esitetty minkäänlaista rahoitusta. Viittaan hallituksen lakiesityksen 7 §:ään, jossa todetaan: "Vuonna 1993 maksut voidaan suorittaa momentilta 28.81.95 sen määrärahaa tarvittaessa asianmukaisesti ylittäen."

Perusteluissa todetaan, että kun tämä esitys hyväksytään, merkitsee se sitä, että kun talletuksia on 1 300 miljoonaa markkaa, ne joudutaan maksamaan. Merkittävä osa niistä maksetaan ensi vuonna mutta ilmeisesti suurin osa tänä vuonna, eli voidaan ehkä karkeasti arvioida, että 800 miljoonaa markkaa maksetaan tänä vuonna, 800 miljoonan määräraha pitäisi olla olemassa tämän vuoden budjetissa.

Jos te katsotte budjetin momentista 28.81.95, mikä on se määräraha, jota nyt tähän tarkoitukseen on tarkoitus käyttää, momentin perusteluissa todetaan seuraavaa: "Momentille myönnetään 100 000 markkaa. Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa." Haluan vain nähdä, kuinka tällä 100 000 markalla maksetaan noin 800 miljoonan markan velat. Kun sitten otetaan ensi vuoden budjettiesitys, joka on edus-

kunnassa myös käsiteltävänä, vastaavassa kohdassa 28.81.95 momentille myönnetään 100 000 markkaa.

Sanon, että näillä budjeteilla tätä ongelmaa ei voida hoitaa ja tähän ongelmaan joudutaan puuttumaan vielä ja joudutaan arvioimaan sitä, täytyykö budjettia täydentää, jotta tässä yhteydessä myös tulee esille kysymys siitä, millä tavalla tämä tuki yksinkertaisesti rahoitetaan. Mielestäni hallituksen tulee toki esittää keinot, millä tavalla säästökassojen tuki yksinkertaisesti salissa rahoitetaan.

Haluan korostaa sitä, että hallituksen lähtökohta on ollut tiukka menopolitiikka. Ministeri Viinanen on todennut, että menoja ei voida kasvattaa, tai jos niitä kasvatetaan, ei voida elvyttää. Minä sanon, hyvät ystävät, tässä tilanteessa minä ainakin lähden siitä, että elvytysvara täytyy säilyttää, valtion menoja ei saa lisätä sillä tavalla, että elvytysvaraa ei olisi. Tulen hyvin tarkkaan seuraamaan käsittelyn yhteydessä ja pitämään huolta siitä, että hallituksella on tämän vuoden päättyessä riittävästi elvytysvaraa, jotta lama voidaan yksinkertaisesti päättää.

Herra puhemies! Haluan myös todeta, että on syytä huolellisesti harkita hallituksen esitys eduskunnassa. Pidän hyvin tarkoituksenmukaisena sitä, että koroille ei anneta turvaa, koska korot ovat olleet poikkeuksellisen korkeita. Tietysti, jos on ihan pelkkä käytelytili, siltä osin tilanne on hieman toinen, mutta siinä tilanteessa, jos on ollut selvästi yleistä tasoa korkeampi korko sijoitustalletukselle, varmasti ei ole tarkoituksenmukaista ainakaan sellaista talletusta koron osalta suojata. Tietysti voidaan kysyä, jos on suuria, miljoonien markkojen sijoitustalletuksia, onko tarkoituksenmukaista myös ne suojata. (Ed. Tennilä: Vedetään katto yleensä!) Mielestäni näistä kysymyksistä eduskunnan tulee keskustella.

Sitten, herra puhemies, vielä lopuksi haluan todeta, että on kyllä ehdottomasti syytä tässä salissa myös keskustella, millä tavalla pankkituen yleisiä ehtoja sovelletaan hallituksen esitykseen. Haluan todeta, että yleisiin ehtoihin kuuluu mm. se, että on suoritettava erityistilintarkastus, kun tukea myönnetään. Kyllä meidän täytyy harkita sitä, tuleeko Ekassa suorittaa erityistilintarkastus, jossa arvioidaan tilanne, koska se vastaisi yleisiä pankkituen ehtoja.

Sen lisäksi julkisuusperiaatetta on haluttu noudattaa, halutaan, että tuki on avointa ja että se on julkista, ja myös täytyy arvioida, millä tavalla tätä kriteeriä tässä yhteydessä sovelletaan. Haluan myös muistuttaa ed. Seppäsen voimak-

kaasti ajamasta ehdosta, että kun tukea annetaan, valtion omistus tulee aina ensisijaisena. Mielestäni tämäkin on ehto, jota joudutaan tässä yhteydessä pohtimaan.

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Ed. Sasin esille ottamiin näkemyksiin siitä, millä tavalla tähän kysymykseen sovelletaan yleisiä pankkituen ehtoja, sanon, että ilman muuta aivan samalla tavalla kuin muunkin sektorin pankkitukeen eli erityistilintarkastus pitää suorittaa. Sen takia pidänkin hyvänä, että tässä esityksessä ei nyt tässä vaiheessa ole ainakaan mukana korkoja, koska se antaa mahdollisuuden myös selvittää sen, millä tavalla Ekan toimintaa on rahoitettu viimeisen vuoden aikana, jolloin käsittääkseni rahoittajapankit ovat sitä kieltäytyneet rahoittamasta.

Kuunnellessani ed. Tuomiojan puheenvuoroa, jossa ed. Tuomioja totesi, että syynä ovat yleinen taloudellinen kehitys ja vähittäiskaupan tilanne ja rahoittajapankit mutta ennen kaikkea VM:n säästökassoja valvovat viranhaltijat, tuli mieleeni, että ilmeisesti ed. Tuomiojan mukaan Ekan epäonnistuminen onkin pitkälti näitten valvovien viranhaltijoiden laiminlyöntien syytä. Näin ei toki asia suinkaan ole. (Ed. Tuomioja: En minä niin sanonut!) Aivan sama tilanne oli säästöpankkisektorilla. Aivan samalla tavalla Suomen Pankin olisi pitänyt valvoa säästöpankkien toimintaa kuin valtiovarainministeriön virkamiesten säästökassojen toimintaa, mutta se ei suinkaan ole konkurssin tai velkasaneeraus- ja säästökassatilanteen perussy.

Mikä on sitten Ekan velkasaneerauksessa pienyrittäjän asema? Haluan tämän nostaa sen takia esille, että kun nyt ollaan turvaamassa tallettajien asemaa, niin totta kai pitää myös selvittää velkasaneerauksessa pienyrittäjien asema, mikä on heidän saataviensa turva tässä tilanteessa.

Kaupan ylikapasiteetti on tosiasia. Meillähän on tällä hetkellä käsittääkseni vähittäiskaupan tilaa huomattavasti enemmän kuin kahdeksanmiljoonaisessa Ruotsissa. Realiteetti on se, on sitten taloudellinen tilanne mikä tahansa, että vähittäiskaupan myymälätilaa pitää saneerata, ja sen takia näenkin ainoana vaihtoehtona sen, että Ekan velkasaneerausjärjestelyissä myös otetaan tämä huomioon. Kaikista käsittämättömintä olisi se, että me tässä tilanteessa vielä veronmaksajien varoin ylläpitäisimme vähittäiskaupan ylikapasiteettia. (Ed. Vähänäkki: Entä SOK:n?)

Arvoisa puhemies! Todella toivon, että kun talousvaliokunta tätä asiaa käsittelee, se selvittää erityisesti, mitä on tapahtunut viimeisen vuoden aikana, jos se tieto pitää paikkansa, että rahoittajapankit kieltäytyivät Ekaa enää luotottamasta, mistä on aiheutunut se, mitä täällä hallituksen esityksessä todetaan sivulla 4: ”Osuuskunta EKA-Yhtymän jäseniltään vastaanottamien säästökassatalletusten yhteismäärä on vuoden 1993 aikana kasvanut lähes 50 prosenttia. Talletuskannan kasvu on johtunut Osuuskunta EKA-Yhtymän konsernin tappiollisen liiketoiminnan rahoitustarpeesta, jota ei ole käytännössä ollut mahdollista kattaa talletuspankkien luotonantolla.”

Minusta tämä on kysymys, joka myös talousvaliokunnan pitää asiaa käsitellessään selvittää, ja tämä pitää myös selvittää erityistilintarkastuksessa.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Haluan ensin vastata ed. Sirkka-Liisa Anttilalle, joka pohti hallituksen esityksen sivulla 4 olevaa kysymystä, että säästökassatalletukset ovat kasvaneet vuoden 93 aikana 50 prosentilla. Ymmärtääkseni ainakin osittain tämä on johtunut siitä, että meillä oli tuota aikaa aikaisempaan ajankohdانا pankkilakko, jonka seurauksena kieltämättä myös Ekan säästökassat hyötyivät, niin kuin varmasti monet muutkin. Mutta nimenomaan siitä ajankohdasta syntyi tällainen myönteinen tilanne.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ei koske vain Ekaa, vaikka Eka-yhtymä onkin tämän esityksen syntysynä. Tässä otetaan vahvasti kantaa säästökassojen tulevaisuuteen yleensäkin. Siihenhän viittaa tämän esityksen 10 §, jolla tulee olemaan mahdollisesti suuriakin heijastusvaikutuksia esimerkiksi SOK:n tai Elannon suuntaan pahimmassa tapauksessa. Tämä voi siis olla säästökassojen yleinen alaspäinjuuri juuri johtuen säästökassatoimintaa koskevan toimivallan lopettamisesta.

Korkokysymyshän on nyt eniten tässä keskustelussa varmasti meitä puhuttamassa, ja on jotenkin helppo yhtyä siihen, että tässä on kysymys poliittisesta päätöksestä, jos säästökassatallettajien talletuksille ei makseta korkoja niin kuin maksetaan pankkitallettajille.

Säästökassojen tallettajista enin osa on ihan tavallisia ihmisiä. Ainoastaan muutama tuhat on sellaisia, joilla on yli 100 000 markkaa pankkitileillään. Viimeisen viikonlopun aikana ihmiset ovat ottaneet yhteyttä näissä kysymyksissä, ja

kerta kaikkiaan mahdollittomia elämäntilanteita on aiheuttanut pelkästään se seikka, että kassat ovat olleet suljettuina. Ihmisillä on koko varallisuus tai koko palkkatulonsa sijoitettuna näille tileille, ja kun on elämän arkiset menot hoidettava ja tileiltä ei ole saanut rahaa, niin se on yleistä oikeustajua loukkaava tilanne.

Kaiken kaikkiaan, kun puhutaan talletusten korollisuudesta tai korottomuudesta, niin näen ilman muuta asian niin, että yleinen oikeustaju vaatii, että ihmisiä kohdellaan tässä samalla tavalla, olivatpa he pankkien tallettajia tai säästökassojen tallettajia.

Mitä tulee tämän lakiesityksen rahoituspuoleen, mistä ed. Sasikin käytti täällä puheenvuoron, hän puuttui 7 §:ään, niin on erittäin pulmallinen asia, että näille momenteille, mihin tässä viitataan, ei ole kuitenkaan rahaa tälle vuodelle tai sen paremmin ensi vuodellekaan esitetty tästä hallituksen esityksestä johtuvien kustannusten katteeksi riittävästi, minkä johdosta ehdotankin, että tästä hallituksen esityksestä tulisi saada perustuslakivaliokunnan lausunto.

Mitä tulee yleiseen tilanteeseen, totean, että kyllähän tässä on ollut todellakin kiusanteon makua mukana, kun esimerkiksi huoltokonttorissa olevia saatavia ei ole voitu vapauttaa tämän hankalan tilanteen aikana. Kysymys on ollut ainoastaan 80—90 miljoonasta markasta, ja on käsittämätöntä, etteivät rahoittajapankit ole suostuneet edes tätä vastaavaa lainaa antamaan, jotta ihmiset olisivat saaneet työstään palkkansa tai eläkkeensä.

Toinen varapuhemies: Ed. Vehkaoja, puhemiesneuvosto ehdottaa, että perustuslakivaliokunta antaisi lausuntonsa tästä asiasta.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Aivan aluksi pari asiaa. Tämä lakiesitys on tietenkin hyväksyttävä, koska sitä edellyttää jo oikeudenmukaisuus. Kysymys on siitä, että Eka on suuri roskapankki, jonka velat ja vastuu ovat valtion niskoilla siitä huolimatta, että Eka on sinänsä yrityssaneerauksen alainen. Joka tapauksessa ne jossakin vaiheessa rojahtavat veronmaksajien maksettaviksi. Sen vuoksi myös säästökassoihin tehdyt talletukset ovat samalla tavalla kuin muidenkin roskapankkien säästäjien talletukset samassa asemassa, eli tässä ei ole epäselvyyttä.

Kysymys on nyt vain siitä, minkälainen korko veronmaksajien on turvattava. Onko oikein, että turvataan yli 3 prosenttiyksikköä yli heliborin

menevät korot? Kysymyshän on nimittäin siitä, että eihän tavallisten ihmisten käyttelytileillä sellaisia summia ole ollut, että he olisivat voineet hyötyä suurista korkotuloista. Sen sijaan 500 miljoonaa markkaa on julkisuudessa olevien tietojen mukaan sellaista rahaa, jolla Eka on pyörittänyt tämän vuoden aikana toimintaansa. Ilman ylisuuria 13 prosentin korkoja, 3 prosenttiyksikköä yli heliborin meneviä korkoja, tätä rahaa ei Ekan säästökassoilla olisi ollut ja Ekan toiminta olisi jo aikoja sitten rysähtänyt konkurssiin ja veronmaksajien harteille.

Kun tästä asiasta tehdään mietintö ja sitä käsitellään, niin tämä on ensimmäinen ja selkeä paikka, jossa eduskunta voi alkaa pistää rajoja pankkihullutukselle. Kysymys on siitä, että jossakin vaiheessa meidän on saatava aikaan laki, että tietyn summan yli menevät säästöt ovat riskisijoituksia taikka tietyn koron ylimenevät korot ovat riskisijoituksia, eikä ole tarkoitus, että veronmaksajat hamaan hautaan asti nämä turvaavat. Kysymys on riskisijoituksista, ja silloin ihminen ottaa riskin, kun hän tekee tällaisia sijoituksia. Tässä suhteessa on mentävä yhdysvaltalaiseen järjestelmään, ei tästä muuten tule yhtään mitään.

Kysymys on siitä, että kun Eka on nyt roska-pankki, se on tietenkin ilman muuta selvä asia, että eduskunnan tulee edellyttää, että siellä on tehtävä erityistilintarkastus ja mahdolliset syylliset on asetettava samalla tavalla vastuuseen kuin tullaan asettamaan myös säästöpankkien osalta. Tämä on nyt kerta kaikkiaan tehtävä. Tulen huomenna vaatimaan julkisuusperiaatetta roska-pankkeihin ja luottotappio-asioihin, samalla tavalla julkisuusperiaatteen on toimittava myös Ekassa.

Voi kysyä, kun ed. Tuomiojan puhetta kuuntelee, mikä on ollut syynä, kun esimerkiksi Ekan tapaisia monen miljardin markan ruumiita tipahtelee veronmaksajien harteille. Ilmeisesti yksi syy on ollut yleisessä taloudellisessa kehityksessä, mutta kyllähän tosiasia on, että vähittäiskaupan alalle on luotu aikoinaan sellainen ylikapasiteetti, että vaikka meillä olisi ollut miten hyvät ajat, niin jokin ryhmittymä olisi rojahtanut.

Kun vähittäiskauppa-alalla on ollut neljä suurta ryhmittymää, niihin kytkeytyvät taloudellisen ja poliittisen vallan rumat piirteet. Poliitikot, en käyttäisi sanaa "lahjuksia" vastaan, mutta jotakin vastaan joka tapauksessa eri kaupparyhmille ovat myöntäneet hyviä kauppapaikkoja. Sillä tavalla poliitikkojen suojauksessa on pystytty rakentamaan vähittäiskauppa-alalle aivan

mielelön ylikapasiteetti, ja sen purkamisesta tässä on nyt kysymys.

Mitä Ekaan tulee, niin sehän on huonosti hoidettu liikeyritys. Kysymys on siitä, mistä syystä se on huonosti hoidettu liikeyritys. Onko Ekan johtaja Eero Rantala politrukki, joka ei ymmärrä liikkeenjohdosta mitään? Vai onko hän kunnan liikkeenjohtaja, jota politrukit ovat valvoneet niin, ettei hän ole pystynyt tekemään työtään? Tämä on hyvä esimerkki siitä, että kun poliitikot menevät sellaiselle alueelle, jota eivät hallitse, niin kaikki menee päin prinkkalaa, (Ed. Laine: Sen kuulee ed. Ukkolan puheesta!) jos, herra puhemies, tällaisen alatyylisen sanonnan tässä sanoo.

Ekan tapauksessa, kun kukaan ei ole omistanut punapääomaa, sillä ei ole ollut isäntää, tässä on tulos. Poliittisen ja taloudellisen vallan on lopultakin päästävä eroon toisistaan. Sen, mitä nyt on tapahtunut niin pankkimaa-ilmassa kuin Ekassa ja mitä vielä tulee tapahtumaan, uskoisi jo vähitellen tälle kovakalloiselle eduskunnalle osoittavan, mistä on kysymys ja minkälaisia johtopäätöksiä on tehtävä.

Poliitikot tekevät sitä työtä, mikä heille kuuluu, ja liikkeenjohtajat ja yritysjohtajat tekevät sitä työtä, mikä heille kuuluu. Eihän siinä ole mitään järkeä, että vähittäiskauppaa harjoittava yritys harjoittaa pankkitoimintaa, mutta ei myöskään siinä ole mitään järkeä, että pankit harjoittavat yritystoimintaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys lainsäädännöstä, johon liittyy myös monia periaatteellisia kysymyksiä. Siksi on paikallaan evästää lakiesitystä, kun se menee aikanaan talousvaliokunnan käsittelyyn.

Mielenkiintoista on todeta, että taas huomena keskustelemme pankkitukivälikysymyksestä. Se on tietynlainen vastuunpakoiluvälikysymys mielestäni. Kun samantapainen operaatio oli viime kerralla esillä, silloin aivan yhtä aikaa olivat esillä STS:n ongelmat. Nyt samaan välikysymykseen näyttävät tulevan Ekan ongelmat.

Yhdynkin ed. Ukkolan näkemyksiin niistä ongelmista, mitä liittyy isännättömään rahaan ja sen valvonnan ongelmiin. Tätähän on eri puolilla, mutta erityisesti ns. punapääoman osalta. Tarina on hyvin surullista. Meillä on STS-Pankki, myös OP-Yhteistuki, käytännössä sen toiminta

on mennyt konkurssiin. Meillä on SKP:n talouskatastrofi, josta kai tulee noin 150 miljoonaa markkaa veronmaksajien yhteiseen piikkiin, kokonaisuutena summat ovat huomattavasti suuremmat. Nyt meillä on tämä valitettava Eka-ongelma esillä.

On syytä keskustella myös vastuukysymyksestä nimenomaan tässä yhteydessä. Tässähän ilmeisesti on kysymys siitä, että kun Eka on joutunut rahoitusvaikeuksiin — tässä suhteessa ehkä voidaan pankkienkin roolia arvostella — niin se on rahoittanut omaa toimintaansa säästökassatalletusten kautta. Siis kysymys on siitä, että jos joku on vaarantanut pientallettajien talletukset, niin se on nimenomaan myöskin Ekan johto, koska se on lähtenyt omaa toimintaansa rahoittamaan, ilmeisesti vuoden verran, säästökassatalletusten turvin.

On tärkeätä huomata, että säästökassa ei ole meillä pankki. Sitä ei siis periaatteessa pidä kohdella samalla tavalla kuin pankkia. Toisaalta myös ne tahot, jotka sijoittavat korkealla korolla säästökassaan, yleensä tietävät, että ei ole kyseessä pankki. Tällä en tarkoita pientallettajia, vaan tässä on varsin todennäköisesti myös spekulatiivista rahaa korkean koron toivossa sijoitettu säästökassaan tietoisena siitä, että siihen liittyy riskiä. Näin ollen tässä on hiukan eri asiasta kysymys kuin pankkituen osalta, jossa yhteiskunta on jo omilla päätöksillään lähtenyt takuumieheksi.

Nyt, kun talousvaliokunta käsittelee tätä asiaa, mielestäni spekulatiivisen rahan ongelmaan olisi puututtava ja se olisi selvitettävä. Voidaan todellakin kysyä, olisiko mahdollista, jos ilmenee, että täällä on suuria potteja tällaisia rahoja, niiden osalta jättää paitsi korko myös osa pääomaa korvaamatta.

Edelleen haluan puuttua korkokysymykseen. Kuten on todettu, tässä on korkeammat korot, huomattavasti yli heliborin. Mielestäni hallituksen linja on ihan oikea, että korkoa ei riski huomioiden säästökassojen osalta korvata.

Lopuksi tulen, arvoisa puhemies, pankkituen ehtoihin. Jos halutaan säästökassoja käsitellä kuten pankkeja, kuten täällä nyt halutaan, kyllä silloin pankkituen ehtojen täytyy myös tulla kyseeseen ja ottaa ne tässä yhteydessä esille. Pankkituen täytyy olla avointa, sen täytyy olla julkista. Erityisesti eduskunnassa on jatkuvasti korostettu sitä, että kaikissa tukea saavissa pankeissa suoritetaan erityistilintarkastus. Tämän näen tässä yhteydessä välttämättömänä, kun huomioidaan spekulatiivisen rahan olemassaolo. Edelleen pankkituen ehtoihin todellakin sisältyy se, että

yhteiskunta varaa oikeuden ja mahdollisuuden tulla omistajaksi, tai itse asiassa eduskunta on sitä edellyttänyt. Tämäkin kysymys on nostettava esille. Onpa jopa menty siihen, että eräissä pankeissa, vaikka valtio ei niitä kokonaan omistantukaan, yhteiskunta on mennyt hallintoon mukaan.

Lopuksi on syytä todeta, että meillä valitettavasti on nyt ylikapasiteettia kaupan alalla, kun 80-luvun lopulla talous erittäin pahasti ylikuumeni. Kun meillä ylivahvan markan aikana oli korkea korko, rahaa tuli Suomeen voimakkaasti ja pankit laittoivat sen kaikki menemään, niin meillä investointiin myös kaupan neliöihin aivan liikaa. Nyt me joudumme tässä tilanteessa myös Suomessa joka tapauksessa ylikapasiteettia purkamaan. Tässä yhteydessä nämäkin kysymykset on nostettava esille.

Eduskuntakäsittelyn aikana on myös kysymys rahoituksesta selvitettävä. Se on, kuten ed. Sasi totesi, tarkalleen ottaen vielä selvittämättä.

Arvoisa puhemies! Varmaan on paikallaan, että tämä kysymys eduskunnassa käsitellään nopeasti, mutta tässä on kuitenkin niin suuria periaatteellisia asioita esillä, että nämä kaikki kysymykset pitäisi kuitenkin voida eduskunnassa tässä yhteydessä käydä lävitse.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Ed. Sasi puheenvuorossaan sanoi, että hän haluaa jättää varaa elvytykselle. En tiedä, havaitsiko ed. Sasi tässä yhteydessä sellaisen mahdollisuuden, että nimenomaan kotimarkkinoiden elvyttäminen edellyttää ostovoiman lisäämistä. Jos ed. Sasi nyt haluaa tunnustaa, niin tässä on kysymys myös siitä, onko tässä maassa se ostovoima käytettävissä, joka Ekan säästökassan tallettajilla tai säästäjillä nyt olisi olemassa, jos säästöt turvataan.

Mielestäni kaikkein tärkeintä on turvata Ekan säästökassan pientallettajien talletukset, ja mielestäni tähän ideaan sopii erinomaisen hyvin, että myös pientallettajien korot tulevat tämän turvan piiriin, niin kuin myös Ekan henkilöstön sairauskassan edut ja huoltokonttoritalletukset. Ellei tämä muutoin ole mahdollista, niin oman henkilökohtaisen käsitykseni mukaan olisi mahdollista asettaa jokin raja, kuinka suuria talletuksia ja kuinka suuria korkoja turvataan. Minusta siitä asiasta voi keskustella esimerkiksi tämän asian valiokuntakäsittelyssä.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa puhemies! Tuntee hiukan ihmeelliseltä, kun täällä on puheen-

vuoroissa aivan kuin syytetty, että hallitus ja valvovat virkamiehet olisivat syyllisiä niin Ekan tilanteeseen kuin yleensäkin, tuntuu siltä, kaikkiin punapääoman liiketaloudellisiin tappioihin. Kuitenkin E-liikkeen on jo koko 80-luvun varsin raskaasti saneerannut. Mistään yrityksestä en ole kuullut niin paljon niiden vuosien aikana irtisanomisten yhteydessä, että siellä ei hienotunteisuutta ole kovin paljon käytetty. E-liike yritti tietysti saneerata ja vaihtoi liikelogojen värejä, mutta eihän se pelkästään markkinointikilpailussa riitä.

Se, että säästökassat ovat riskisijoituksia, on ollut varmasti selvillä, tai jos eivät virkailijat ole kertoneet, niin se on mielestäni ollut aika paha virhe. Epäilenkin siinä mielessä tätä hallituksen esitystä, että niiltä osin todella voin yhtyä oppositioon. Tätä täytyy eduskunnan käsittelyssä erittäin tarkasti tarkastella, samoin kuin on pankkeja haluttu tarkastella, mikä on aivan oikein, eli tämä edellyttää erityistilintarkastusta ja sitä, että kaikki tuki on avointa ja julkista. Haluan kyllä yhtyä siihen ed. Ala-Nissilän arvioon, että on syytä myös katsoa tilintarkastuksen yhteydessä sijoituksia, koska jokainen on tiennyt, että saa sen tähden korkeammat korot, että sijoittaa tähän säästökassaan.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Uskon, että ne edustajat, jotka jossakin määrin tuntevat asioita ja niiden taustoja, pitävät myös koomisena sellaista ajatusta, että minä täällä esiintyisin jonkinlaisena Ekan tai ainakaan sen liikkeen johdon puolestapuhujana. Tällaiseen minulla ei ole mitään aihetta. Minulla ei ole siihen valtakirjaa eikä kompetenssia. Mutta syy siihen, että olen lakiehdotukseen tässä vaiheessa puuttunut, johtuu siitä, että pidän erittäin tärkeänä, että me hoidamme nyt asiat sillä tavoin, että SOK:n, Elannon ja Ekan, kaikkien osuusliikkeiden säästökassojen tallettajat ovat samassa asemassa ja että heitä ei muiden tekemien virheiden vuoksi, olivatpa virheet missä tahansa, saateta nyt sellaisten menetysten uhan alaisiksi, mitä taitamaton toiminta ja harkitsemattomat lausunnot saattavat aiheuttaa. Minusta on hyvin tärkeätä, että lain käsittelyssä ei enää aiheuteta syyttömille ihmisille enempää vahinkoa kuin mitä on jo tapahtunut.

Ihmettelen hyvin suuresti eräitä puheenvuoroja, erityisesti ed. Sasin puheenvuoroa, ed. Ukkolan puheenvuoroa en osaa ihmetellä vaikka siinä sama virhe olikin, sen vuoksi, että täällä totaalisesti sekoitetaan talletussuojat ja pankkituki kes-

kenään. Talletussuojat Suomessa on ollut 30-luvun pankkikriisin jälkeen. Talletussuojat tarkoittaa, että pankin vararikkotapauksessa tai maksukyvyttömyystapauksessa yksittäisten tallettajien asema on suojattu. Tämä takuu meillä on olemassa.

Toinen asia on, mistä on aivan hyvä keskustella, ja siitä onkin keskusteltu myös pankkituen yhteydessä, onko sataprosenttinen talletussuojat perusteltu. Mutta yksimielisiä ollaan ymmärtääkseni oltu siitä, että kesken pankkikriisiä sen purkaminen ei ole mahdollista. Siitäkin voisi päinvastoin aiheutua hyvin kohtalokkaita seuraamuksia. Säästökassojen tallettajat ovat periaatteessa talletussuojan suhteen sikäli samassa asemassa, että säästökassoilta lain mukaan on edellytetty täysiiä vakuuksia tallettajien suojaksi, kun taas pankkien vakavaraisuussäännöt edellyttävät 8 prosentin vakavaraisuutta.

Koska pankkitoiminta ei voi perustua muuhun kuin siihen luottamukseen, joka kriisiolosuhteissa joko yleisen taloudellisen kriisin seurauksena tai pankin väärien toimenpiteiden seurauksena voi järkeä, niin on katsottu, että talletussuojat on erikseen säädettävä. Säästökassojen osalta tällaista ei ole ollut, koska on katsottu, että lainmukaisen vaatimuksen riittävästä vakuuksista pitäisi turvata tallettajien asema. Se, että näin ilmeisesti ei ole asianlaita, johtuu monista syistä, eikä ole pienintäkään syytä peitellä tai puolustella niitä, jotka ovat eri puolilla virheitä tehneet. Mutta silloin, kun me olemme lainsäätäjänä, niin on mielestäni tärkeätä, että me kiinnitämme myös huomiota nimenomaan vastuullisten virkamiesten laiminlyönteihin, koska niiden seurauksena me olemme nyt tässä tilanteessa, jossa kriisin kautta joudutaan korjaamaan virheitä, jotka olisivat ehkä tulleet huomattavasti halvemmiksi, jos niihin olisi aikaisemmin puututtu. Eli talletussuojan tulee mielestäni olla kaikille rahalaitosten tai säästökassojen tallettajille saman kaltainen. Se koskee silloin tietenkin myös korkosuojaajia.

Tässä tapauksessa, jos on epäilyjä siitä — minulla ei ole siitä näyttöä, mutta tiedän että epäilyjä on — että olisi maksettu ylikorkoja, niin lienee mahdollista valiokuntakäsittelyssä tältä osin saada tarkemmat selvitykset ylikorkojen osalta, jos tällaista epäilyä on, ja asettaa rajat siihen. Epäilen kyllä tämänkin käytännönmukaisuutta. Minusta on täysin kohtuutonta, että SOK:n tai Elannon säästökassatallettajat, joiden ei ole osoitettu eikä ole väitetty saaneen missään vaiheessa — puhun nyt nimenomaan tästä vaiheesta, me tiedämme, että SOK:ssa oli vuosia sitten ylikor-

koasioita, mutta ne ovat nyt kaikki järjestyksessä — ylikorkoja, tästä syystä saatettaisiin jotenkin heikompaan asemaan. Huomautan, että me olemme säätämässä yleislakia, ja yleislain täytyy olla silloin pätevä kaikkien säästökassojen asiakaiden aseman turvaamiseksi.

Mitä muutoin tulee siihen, että taustalla oleva Ekan kriisi saattaa ehkä heijastua pankkitukeen, se on sitten toinen asia. Siihen on tietenkin sovellettava kaikkia niitä säädöksiä, joita pankkituen ehdoista eduskunta on monta kertaa lausunut, ja se tulee pankkitukiin kautta. Nyt on kysymys siitä, että tallettajien suoja turvataan. Jos riittämättömien vakuuksien vuoksi valtiolle tulee tappioita, valtiosta tulee saamamies, ja niiden saamisten turvaamisessa se on samassa asemassa kuin muutkin saamisten vastaanottajat. Koko talletussuoja-ajatus ja vakuuksien vaatimus on nimenomaan lähtenyt siitä, että maksuhäiriötapauksessa, oli yrityssaneerauksesta tai konkursista kysymys, tallettajien asema turvataan ja sitä kautta ylipäättänsä talletusjärjestelmän luottamus ei pääse horjumaan. Sen turvaamisesta on tässä lakiehdotuksessa kysymys.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Tämän keskustelun aikana on ilmapiiiri salissa ollut sanoisin kylmäkiskoinen ja kostonhenkinen. Se ei kyllä ole hyvä asia. Laki tulisi säätää mahdollisimman pian sen tähden, että esimerkiksi monet yrittäjät ovat vaikeassa tilanteessa sen tähden, että laskut lankeavat maksettaviksi ja rahat ovat suljettujen tilien takana.

Ed. Laine otti esille, samoin kuin **ed. Stenius-Kaukonen**kin, että lain turva tulisi ulottaa myös huoltokonttoreissa oleville talletuksille ja samoin Eka-yhtymän sairauskassojen talletuksille, koska sairauskassoissa on jäsenten sairausajan palikat ja sairaanhoidon kustannusten korvaukset. Ne voitaisiin tarvittaessa maksaa. Lisäksi on todettava, että nöyryyttämisen henki tulee hallituksen esityksestä esille erityisesti kohdassa, jossa todetaan, että tilinomistajan täytyy kirjallisesti vaatia talletustensa lunastamista. Se on aika kova paikka ja voi olla, että monelle pienituloiselle eläkeläiselle, joilla nämä talletukset ovat pieniä, se voi olla myös tekemätön paikka.

Ed. L u t t i n e n : Rouva puhemies! Joudun käyttämään puheenvuoron erällä tavalla asianosaisena, mutta teen sen johtuen siitä, että eräät tiedot, joita täällä on puhujien taholta esitetty, eivät vastaa olemassa olevia tosiasioita.

Osuuskunta Eka-yhtymällä on noin 100 000

säästökassatallettajaa, hieman yli. Minulle annettujen tietojen mukaan noin 3 000:lla on yli 100 000 markan talletus. Tällaisia suursijoittajia ei tietääkseni ole. Jos niitä sattuu vaikka vaadi- tuissa erityistilintarkastuksissa löytymään, niin ei niitä nyt kovin montaa ainakaan voi olla.

Talletuksiaan siirtyi STS-fuusion yhteydessä Ekan säästökassaan hyvin nopeassa tempossa. Oli ilmeistä, että monet STS:n tallettajat kokivat Ekan säästökassan vaihtoehtona, mieluummin Ekan säästökassan kuin jonkun pankkilaitoksen. Se oli heille ehkä periaatteellinen kysymys ja tästä syystä haluttiin siirtää talletuksia nimenomaan säästökassaan eikä johonkin pankkiin.

Korot ovat olleet voimakkaan keskustelun ja kritiikin kohteena. Ekan säästökassan korot on aina hyväksytetty valtiovarainministeriössä tilimuodoittain. Ei Eka ole voinut maksaa sellaisia korkoja, joita se olisi noin vaan tuosta maksanut, vaan ne ovat olleet viranomaisen hyväksymiä korkoja.

Vuosina 91 ja 92 Ekan säästökassan maksamat korot olivat keskimäärin pankkilaitosten maksamia korkoja selvästi alhaisemmat. 93 vuoden puolella, jolloin korot alkoivat yleisesti laskea, niin kuin tiedämme, peruskoron laskusta johtuen, Ekan hyväksyttämällä tavalla eli siis puolivuositain hyväksyttämällä tavalla valtiovarainministeriössä jouduttiin tilanteeseen, että korot olisi pitänyt hyväksyä nopeamassa tempossa, mutta se oli käytäntö, puolen vuoden välein korkotaso aina uudistettiin. Tämän puolen vuoden aikana korkotaso saattoi olla korkeampi erällä tileillä kuin joissakin pankeissa. Se on tosiasia myös.

Kun on arvosteltu sitä, että Eka ei ole toimittanut vakuuksia riittävästi, haluan todeta, että 23.9.93 Eka toimitti valtiovarainministeriöön lisää vakuuksia, jotka vakuudet todettiin riittäviksi ministeriön taholta. Eli siis ei ole suinkaan Ekan vika, enkä syytä tässä ketään muutakaan, jos vakuudet eivät ole vastanneet säästökassatalletusten määrää. On tietenkin selvää, että mitä kauemmin tällainen ikävä julkinen keskustelu ja spekulointi yrityksen ympärillä pyörii, sitä pienempi vakuuksien merkitys on. Eli vakuuksien arvo laskee sitä mukaa, mitä enemmän asian kanssa spekuloidaan.

Maan hallitus ja valtiovarainministeriöhän ovat ilmoittaneet julkisesti, niin kuin kaikki tiedämme, että Ekan säästökassatalletukset, niin kuin Elannon ja SOK:nkin säästökassatalletukset, nauttivat valtion täyttä suojaa. Se on julkinen ilmoitus eikä siinä ole milloinkaan ilmoitettu, et-

teivätkö myös korot kuuluisi tähän suojan piiriin. Lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju valtiovarainministeriöstä on näköjään todennut, että korkojen turvaamatta jättäminen lakiesityksessä on selvästi poliittinen päätös. Siis selvästi poliittinen päätös, ilmoittaa lainsäädäntöneuvos Harju. Mitä tällä tahdotaan sanoa? Onko tämä poliittinen päätös siinä mielessä, että kun on Ekasta kysymys, niin tällä asialla voidaan politikoida ja jättää korot maksamatta? Jos näin on, minusta virkamies ei ole menetellyt oikein. Toivottavasti tätä ei ole tarkoitettu.

Tänä päivänä tuhannet yritykset ovat äärimmäisen suurissa vaikeuksissa. Keskustelin tänään iltapäivällä erään suuren pankin rahoitusta johtavan henkilön kanssa ja hän oli todella murheissaan. Hän kertoi, että jos kotimarkkinoita ei saada elpymään nopeasti, niin jälki on todella pahaa. Eli meidän kansanedustajien tulisi olla huolestuneita tästä yleisestä tilanteesta, missä me nyt elämme eikä suinkaan tuntea vahingoniloa, jos jollakin yrityksellä on vaikeuksia, onpa nimi yrityksellä mikä tahansa.

Ekahan toimii aloilla, jotka ovat erittäin herkkiä kotimarkkinoiden lamalle. Ajatellaan esimerkiksi rakennustoimintaa. Vuoden 1991 rakentamisen tasosta tänä vuonna on jäljellä noin 30 prosenttia. Suuri rakennusyritys, Suomen suurin piti olla, Polar on mm. velkasaneerauksessa, Puolimatka ja Ruola ovat tänä päivänä Kansallispankin omistamia. Ja mitä siellä vielä on, sitä me emme välttämättä tiedä mutta voimme kenties aavistella.

Hotelli- ja ravintola-ala, jossa Ekalla on merkittävä markkinaosuus ja laajaa toimintaa, on kulutuskysynnän laskusta johtuen luonnollisesti suurissa vaikeuksissa, mutta niin ovat muutkin. Eli kotimarkkinoiden lama vaikuttaa siellä erittäin voimakkaasti.

Jos ajatellaan vakuutustoimintaa, niin muillakin vakuutusyhtiöillä on laskettu luottokelpoisuutta, viimeksi eilen Pohjola-yhtiöillä. Vakuutusyhtiöt ovat saaneet viime vuosienkin aikana ja takavuosina varsinkin tuloja huomattavasti kiinteistösijoituksista. Jokainen tietää, että sillä alalla tulee vain miinusta eikä muuta.

Noin kaksi viikkoa sitten Eka-yhtymä oli sopinut pankkien kanssa vakautetusta rahoituksesta ja eräistä saneerausratkaisuksista, joiden lopullisesta päättämisestä piti sopia lokakuun loppuun mennessä. Pankkien johtokunnat olivat tehneet siitä jo periaatepäätöksen, mutta 18. päivä lokakuuta tuli radiosta uutinen, jossa väitettiin, että yhtiö nimeltään Haka tekee tänä vuonna miljar-

din markan tappion. Tässä uutisessa spekuloitiin sillä, että se johtaa ilmeisesti Ekan hyvin nopeasti konkurssitilaan. On luonnollista, että tällaiset spekulatiot aiheuttavat voimakasta hämmennystä ja pelkoa ja sen reaktion saattelemana katosi säästökassoista parissa päivässä 200 miljoonaa markkaa. Se vaikutti suoraan maksuvalmiuteen ja siihen, että pankit reagoivat, eivät kaikki pankit, mutta kaksi erityisesti. Ne katsoivat, että on syytä suorittaa yrityssaneerausmenettely, jotta tilanne saadaan hallintaan ja rauhoitettua. Ei luotettu enää siihen, että säästökassoista purkautumaan lähteneet talletukset eivät jatkaisi tätä purkautumistaan, vaan katsottiin, että ne voivat purkautua edelleenkin ja siitä seuraa suurempia ongelmia.

Näyttää nyt siltä, että ainakin eräät pankkien edustajat ovat tulleet jälkeensä siihen tulokseen, että olisi ollut viisainta kuitenkin suorittaa vapaaehtoinen yrityssaneeraus siltä pohjalta kuin Eka itse oli esittänyt, jotta olisi välttytty niiltä ikävyyksiltä, joita tällainen yrityssaneeraus, kun sitä peuhataan päivästä toiseen, väistämättä aiheuttaa, niin myöskin tietysti tämän säästökassojen koskevan lakiesityksen käsittely, mikäli me emme sitä pysty maltillisesti ja asiallisesti hoitamaan. Mutta minä luotan siihen, että täällä on järkeviä ihmisiä ja järkeviä kansanedustajia, jotka tuntevat vastuunsa ja osaavat tähänkin asiaan suhtautua oikealta pohjalta.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Olemme usein saaneet tottua täällä eduskunnassa siihen, että sosialidemokraatteja, vasemmistoa yleensäkin, ammattiyhdistysliikettä, työväenliikkeen johtajia tölvitään porvariedustajien taholta. Kun tätä tämänpäiväistä keskustelua olen kuunnellut, en voi välttyä siltä vaikutelmalta, että joko tahtoen tai tahtomattaan ollaan itse asiassa nöyryyttämässä E-liikkeen asiakkaita, E-liikkeen säästökassojen asiakkaita. Tahtoen tai tahtomattaan halutaan lisätä heidän ahdistustaan, heidän huoltansa ja heidän henkilökohtaista tuskaansa. Aivan samalla tavalla kuin samat tahot Säästöpankin johtoa lyödessään tosiasiaa loukkasivat Säästöpankin asiakkaita, säästöpankkilaisia, samalla tavalla nytkin halutaan nöyryyttää E-liikkeen säästökassan asiakkaita.

Kesti kohtuuttoman kauan, kohtuuttoman kauan säästökassojen sulkeutumisen jälkeen, ennen kuin hallitus sai muutaman pykälän mittaisen lakiesityksen eduskuntaan. Me tiedämme, että taustalla olivat vastikään lottovoiton kaltaisen sijoituksen valtiolta kohtuuttoman alhaiseen

hintaan saaneet pankit, nämä SSP:n silpojapanakit, jotka jarruttivat tämän lain käsittelyä, vielä tämän lainkin valmistelun yhteydessä halusivat olla lypsillä, ei ainoastaan iltalypsillä vaan aamu- ja iltalypsillä omaa etuansa turvataksaan.

On väärin verrata säästökassojen tallettajien saamia takuita pankkitukeen. Kyse on säästäjien suojasta, kyse on tallettajien turvasta, siitä, joka lakisääteisesti on annettu pankkien asiakkaille. Mutta jos halutaan näitä summia verrata keskenään, jos halutaan verrata sitä tappiota, joka enimmilläänkin kaikkein huonoimmassa katastrofivaihtoehdossa voisi valtiolle koitua Ekan säästökassojen talletuksista, se olisi enintään viidestoista osa niistä tappioista, joita on pankkituen muodossa annettu pelkästään Säästöpankille — pelkästään Säästöpankille, enintään viidestoista osa. Suuruusluokka on aivan erilainen. Mittavirhe on kohtuuton teillä, jotka nyt nostatte säästökassojen talletukset elvytyksen vaarantajiksi, koko talouspolitiikan ikään kuin viimeiseksi pisaraksi.

Sitä paitsi ne samat ihmiset, joiden talletusten ympärillä nyt tätä poliittista kädenvääntöä käydään, ovat niitä suomalaisia veronmaksajia, työntekijöitä ja eläkeläisiä, jotka ovat jo omalta osaltaan oman panoksensa antaneet pankkitukeen ja kansalaisina joutuneet niiden hallituksen säästöjen, supistusten, palvelujen niukentamisten kohteeksi, joita pankkituesta on seurannut. Pitäisikö heidän vielä omalla omaisuudellaan vastata virheellisestä talouspolitiikasta, virheellisistä ratkaisuista, jotka ovat tämän tilanteen aiheuttaneet? Pitäisikö heidän kohtalonsa olla samanlainen kuin heidän isiensä tai isoisiensa oli 30-luvulla, jolloin todellakin vastaavanlaisessa pulassa ihmiset menettivät henkilökohtaista omaisuuttaan kohtuuttomalla tavalla myös pankkien keikauksissa?

Enkä jaksa ymmärtää sitä iloa, joka tässäkin keskustelussa tänään on täällä salissa kuultu porvarillisten edustajien taholta suomalaisen yritystoiminnan vaikeuksista, niistä ongelmista, jotka yrityksiä kohtaavat. Mitä iloitsemista ja vahingoniloa siinä on? Me olemme oppositiossa varoitaneet hallitusta siitä talouspolitiikasta, joka syventää kotimarkkinoiden lamaa. Päivittäin me näemme tuloksia siitä. Mutta emme me sosialidemokraatteina eivätkä muutkaan opposition edustajat ole tanssimassa riemutanssia yhdenkään haavoittuneen yrityksen ympärillä emmekä ole iloitsemassa sen huonosta kohtalosta. Me pahoittelemme sitä, pahoittelemme sen seurauksia suomalaiselle talouselämälle, pahoittelemme

työttömyyden lisääntymistä. Minusta on kohtuutonta, että jonkin yrityksen kohdalla pystytään iloitsemaan siitä, jos yrityksellä menee huonosti.

Ekan tilanne on surullinen, mutta se ei valitettavasti ole yksin. Lehtitiedot kertovat, että SSP:tä silponeet pankit ovat tuominneet koko kaupan alan roskapankkiin siirrettäväksi alueeksi. Se kuvaa sitä toimialuetta, jolla Ekakin on joutunut toimimaan, sitä toimintaympäristöä, jossa se on myös säästökassatalletuksilla vahvistanut toimintansa pohjaa. Valitettavasti tulokset eivät ole olleet niin hyvät kuin olisi ollut toivottavaa, mutta monissa kohdin, niin kuin aikaisemmista puheenvuoroista, mm. ed. Luttisen puheenvuorosta, kävi selville, jäljet johtavat syytöntehtäälle. Kaikki viime päivien tapahtumat eivät ole myöskään olleet sattumanvaraisia. Niissä on ollut hyvin paljon johdatusta.

Yhdyn niihin vaatimuksiin, joissa on korostettu koron maksamista myös säästökassatalletuksille. On kohtuutonta, jos tässä tapauksessa jätetään tallettajat vaille korkoja, ja on kohtuutonta, että se menettely, joka hallituksen esityksen mukaan talletusten takaisinmaksussa on valittu, on hidas ja byrokraattinen ja todennäköisesti tulee myös kalliiksi.

Toivon, että esitys täällä eduskunnassa etenisi nopeasti, että se saataisiin ripeästi käsiteltyksi niissä valiokunnissa, jotka sitä tulevat käsittelemään. Tämän asian valmistelu on jo kestänyt kohtuuttoman kauan. On tarpeetonta lisätä ihmisten tuskaa sillä, jos eduskunta omassa vallantäyteydessään ja omassa keskinäisessä kiistelyssään on aiheuttamassa niille ihmisille lisää tuskaa, jotka odottavat päätöksiä, odottavat vapauttavaa päätöstä nimenomaan luottamuksen herättämiseksi siihen, että heidän talletuksensa ovat kuitenkin saamassa suojan.

Ed. Turunen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! On kohtuutonta tämän maan työtätekeville ja veronmaksajille, että pankkitukilainsäädännön säätäminen kesti kohtuuttoman kauan eduskunnassa. On kohtuutonta, ettei ed. Hämäläinen tuntenut silloin vuosi sitten tammi—helmikuussa suurta sympatiaa tämän tasavallan veronmaksajia ja työtätekeviä kohtaan, jotka joutuivat kohtuuttomasti maksamaan pankkitukea sen takia, ettei meillä ollut kohtuullista pankkitukilakia. On

kohtuutonta, ettei meillä vielä ole pankkitukilakia, joka olisi avoin ja julkinen, ja ettei meillä ole luottotappiokisteriä. On kohtuutonta, että SDP ja ed. Hämäläinen ovat tällaisen avoimuuden ja luottotappiokisterin tyrmänneet. On kohtuutonta, että he valittavat täällä nyt, jos asioista yritetään puhua tässä salissa. Kukaan ei ole tässä keskustelussa sanonut, etteikö tätä lakia pitäisi säätää. Päinvastoin on sanottu, että säästökassoja joudutaan käsittelemään niin kuin pankkeja ja samaten niiden talletuksia joudutaan käsittelemään niin kuin pankkeja.

Ymmärrän, ed. Tuomioja, mitä talletussuojaa tarkoittaa. Jossakin vaiheessa meidän Suomessa täytyy päästä samaan järjestelmään kuin Yhdysvalloissa. Tämä on kohtuutonta meidän veronmaksajillemme ja työtä tekeville ihmisille, että ei tällaista talletussuojarajaa ole olemassa, joka muissa sivistyneissä maissa on.

Pidän kohtuuttomana sitä, että Ekan hallintoneuvoston jäsenet käsittelevät tätä lakiesitystä. Jollei heillä ole moraalia kieltäytyä siitä, niin toivon, että perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan puuttuu tähän asiaan eli siihen, mikä on Ekan hallintoneuvoston jäsenten oikeus ja jäävyys käsitellä tätä asiaa.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Minä hieman ihmettelen ed. Hämäläisen puhetta keskustelusta, joka täällä on käyty. Minä olen ymmärtänyt sen perusteella, minkä ehdin täällä olla paikalla, että kukaan ei vastusta tätä lakia.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni nimenomaan tallettajat ovat mieltäneet säästökassatalletukset tavallisiksi pankkitalletuksiksi, ja sen johdosta minä katson, että tällaisille tallettajille on nimenomaan annettava se turva, mitä tässä lakiesityksessä on esitetty. Koron osalta olen nimenomaan käyttelytilien osalta ihan samaa mieltä, että tuntuu kohtuuttomalta, että niiden osalta korkoa ei maksettaisi. Mutta eräissä puheenvuoroissa on väitetty ja kentällä liikkuu jonkin verran puheita siitä, että sinne olisi sijoitettu erittäin suuria summia, joille olisi maksettu erittäin suuria korkoja. Minun mielestäni nämä ovat tietysti sellaisia ongelmia, jotka täytyisi selvittää. Niiden osalta tietysti tilanne olisi toinen minun mielestäni kuin nimenomaan käyttelytilien osalta.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tämä on ihan puhdasta pankkitukea. Jos kerran me tulkitsimme, että säästökassatalletukset ovat ikään kuin pankkitalletuksia, niin minun mielestäni silloin, jos loogisesti lähdetään soveltamaan tätä, täytyisi olla määrätynlainen avoimuus siinä ja

erityisesti erityistilintarkastus. Minun mielestäni ei tarvitse pelätä, vaikka erityistilintarkastus suoritetaan siltä osin, jos tulkitaan, että se on pankkitointa. Minun mielestäni se on ihan selvä asia.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni eräs ongelma on 1 §:n 2 momentin ”maksukyvytön osuuskunta”. Jos se saneerauksen jälkeen jää vielä tuottamaan ylikapasiteettia ja sen jälkeen uudelleen aloittaa säästökassatoiminnan, niin silloin tullaan vaikeaan tilanteeseen. Arvoisa puhemies, tästä on ollut jo seurauksena ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut! Kehotan puhujaa siirtymään puhujakorokkeelle.

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Minulla olisi ollut pari lausetta lähinnä tiedoista, jotka tänään sain, mitä seurauksia Ekan saneerauksesta on ollut. En muista, kuka edustajista totesi, että olisi ehkä ollut parempi vapaaehtois-toimin lähteä suorittamaan tätä saneerausta, jos siihen oli mahdollisuus, niin kuin minä ymmärsin.

Nimittäin tänään kuulin, että Renlund ja Sotka on haettu konkurssiin. Ihmettelen sitä, että siellä ei lähdetty saneerausmenettelyyn. Minulle on tullut toistakymmentä soittoa tänään Pohjanmaalta nimenomaan Sotkan konkurssihakemuksen johdosta, joka saattaa aiheuttaa nyt siellä määrätynlaisen ketjureaktion nimenomaan huonekalu- ja mattoteollisuudessa. Siellä on kyse nimenomaan pienistä, työvoimavaltaisista yrityksistä, ja on todella valitettavaa, jos tämä ketjureaktio lähtee nyt liikkeelle.

Sen johdosta minä ihmettelen erittäin suuresti sitä, että esimerkiksi Sotkan osalta ainut vaihtoehto oli konkurssi välittömästi tämän jälkeen, kun Eka saatiin velkasaneeraukseen nimenomaan oikeuden päätöksellä. Tässä ei ole varmasti edes yritetty pohtia perusteellisesti muita vaihtoehtoja. Ihmettelen sitä, miksei Sotkaa ja tietysti myös Renlundia voitu hakea velkasaneeraukseen, koska ne ovat erillisiä yhtiöitä ja ne on haettu konkurssiin, ainakin mitä päivän uutisista olen saanut tietää. Tämän osalta sanoisin, että ketjureaktio, joka tästä velkasaneerauksesta on aiheutunut ja tulee mitä ilmeisimmin aiheutumaan, on järkyttävää nimenomaan pk-yritysten osalta, pienten yritysten, joissa on muutama ihminen töissä ja jotka ovat saaneet myytyä sinne tavaroita.

Kuulin erään soiton perusteella, että eilen oli lähtenyt erittäin suuri kuorma Sotkalle. Viimei-

sillä rahoilla oli hankittu materiaaleja ja luotettu siihen, että sieltä saadaan maksut. Nyt soiton perusteella ilmoitettiin, että mikäli matot ehtivät perille, niin saattaa olla, että ylihuomenna asianomainen yritys on konkurssiuhan alaisena, kun se vielä sattui olemaan sellaisen pankin asiakas, joka on pilkottu. Sen jälkeen, ainakin mitä on kuulunut, näiden yritysten asema on erittäin vaikea, yritysten, jotka ovat olleet SSP:n asiakkaina.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola osoitti äskeisessä vastauspuheenvuorossaan minulle niin paljon huomiota, että pidän kohtuullisena vastata.

Ed. Ukkola kohtuuttoman paljon kaikesta siitä, mitä on tapahtunut tai tapahtumatta jäänyt, asetti ikään kuin minun kontolleni. Tilannehan on ollut koko tämän vuoden sellainen, että hallitus olisi milloin tahansa saanut roskapankkilain hyväksyttyä yksinkertaisella enemmistöllä eduskunnassa, jos se olisi niin halunnut, jos se olisi esityksen tuonut. Kukaan meistä opposition edustajista ei ole pystynyt estämään hallituksen lakiesitysten tänne tuloa eikä niiden läpimenoa. Syystä tai toisesta hallitus ei ole välittänyt aikaisemmin näitä järjestelyjä hoitaa.

Kaikista niistä puutteista myös, joita ed. Ukkolan mielestä näissä hallituksen esityksissä on ollut, niistä puutteista pitäisi oikeastaan kohdistaa hallitukselle, hallituspuolueille ja erityisesti valtiovarainministeriölle nämä huomiot, jotka hän äsken minulle osoitti.

Ed. M a l m : Rouva puhemies! En ole koskaan hyväksynyt poliittista osuustoimintaa maassamme. Olen itse osuuskuntaihminen sekä tuottajana että kuluttajana. En ole nähnyt mi-

tään hyötyä siitä, että meillä on kaksi kuluttaja-osuuskuntaa.

Mutta tässä vaiheessa ei kai voi hyväksyä sitä, että keskustelemme siitä, kuinka pitkälle valtion on mentävä mukaan takaamaan tallettajien talletukset osuuskassassa, säästökassassa tai pankeissa. Se on paljon isompi asia, ja se on keskusteltava sekä pankkien että säästökassojen osalta.

Muuten olisi ehkä hyvä, että hyväksyisimme täällä, että tämän päivän ongelmat eivät ole hallituksen ongelmia eivätkä opposition ongelmia, vaan ne ovat meidän ongelmiamme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

22) Ed. Rädyn ym. lakialoite n:o 46 laiksi moottoriveneen käyttömaksusta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.50.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen